9577

NEMZETI
NŐNEVELÉS

KIADJA

AZ ERZSÉBET-NŐISKOLA TANÁRI TESTÜLETE.

SZERKESZTI

SEBESTYÉNNÉ STETINA ILONA.

XXV. ÉVFOLYAM. 1904. IV. FÜZET.

Április.

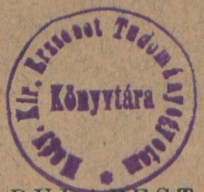

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA.

TARTALOM.

Lap

I. Spencer Herbert a nők helyzetéről. Szigethy Karolina ... 137—141
II. Művészet és Művelődés. Br. Huszár Ilona ... 142—147
III. Molnár Viktor. (Arcképpel) Sebestyénné Stetina Ilona ... 148—151
IV. Magyar tanítónők Spanyolföldön. Gerzsó Rózsa ... 152—162
V. Az egri főző tanfolyam. — O — ... 163—168
VI. **Nőnevelési szemle.** Bezerédj Amália. A Magyarországi Nőegyletek szövetsége. — Nemzetközi női kongresszus. — Emich Gusztávné kitüntetése. — A M. D. E. közgyűlése. — A M. D. E. tanítónői szakosztálya. — A M. D. E. győrvidéki köre. — Pályázat. — Szerkesztői üzenetek ... 169—178
VII. **Irodalom.** Virágmesék. Irta Vikár Béla. Ism. Téglás Gábor. Beküldött könyvek ... 179—180

☞ *Tisztelettel kérjük folyóiratunk t. előfizetőit s* ***az iskolákat és egyesületeket,*** *melyek folyóiratunkat járatják, hogy az előfizetési pénzeket* ***egyenesen kiadóhivatalunkba (István-út, Erzsébet Nőiskola)*** *szíveskedjenek küldeni. A közvetve beküldés által az úgy is csekély előfizetési díj jelentékenyen megkevesbedik. Reklamációkat* ***díjtalanul*** *csak a füzet megjelenését követő hónapban teljesítünk. A folyóirat régi évfolyamai tetemesen leszállított áron kaphatók a kiadóhivatalban.*

A *„Nemzeti Nőnevelés“* megjelen (az iskolai nagy szünet idejét kivéve) havonként három nyomott ívnyi terjedelemben.

Előfizetési díj: egész évre 4 kor.

Csak egész évre nyitunk előfizetést; de az előfizetési összeg két részletben való lefizetését is elfogadjuk.

Az előfizetési pénzek a *„Nemzeti Nőnevelés“* címe alatt a VI. ker. állami polg. iskolai tanítónőképző intézetbe (István-út); a folyóirat szellemi részét illető közlemények Sebestyénné Stetina Ilona szerkesztőhöz (VI. ker. Bulyovszky-utca 28. sz.) küldendők.

NEMZETI NŐNEVELÉS.

XXV. ÉVFOLYAM. 1904. ÁPRILIS. IV. FÜZET.

SPENCER HERBERT A NŐK HELYZETÉRŐL.

Spencer Herbert az ő mindent átfogó elméjével «Synthetikus filozofiájában»* a biologiai, lélektani, társadalmi és erkölcsi fejlődés alapelveit vizsgálva, a nők és gyermekek helyzetéről is megemlékezik. Azon reményben közöljük itt az alább következő fejezeteket, hogy a komolyabb olvasmányokat kedvelő olvasóink e mélységes fejtegetéseket megszeretvén, a korszakos fontosságú mű magyar kivonatának olvasására is kedvet merítenek. A fordítóknak a mű világos, magyaros átültetéseért e kis mutatvány alapján is bizonyára mindenki szívesen szavaz velünk együtt köszönetet.

«A nők helyzetéről» a nagy filozofus *a szociologia alapelveivel* kapcsolatban értekezik. «A synthetikus filozofiának kivonata» című, fentebb idézett mű negyedik részének XX. fejezete ugyanis a «Házi intézmények»-kel foglalkozik. E fejezet I. a fajfentartásából kiindúlva vizsgálja, II. a faj, a szülők és az utódok eltérő érdekeit, III. a nemek kezdetleges viszonyait, IV. a saját, vagy az idegen, a törzsből való házasodást, V. a nőközösséget, VI. a többférjüséget, VII. a többnejüséget, VIII. az egynejüséget, mint a házassági viszony különböző fejlődési fokozatait; vizsgálja végre, IX. a családot, X. a nők helyzetét, XI. a gyermekek helyzetét és XII. a házi intézmények alakulását a multban és a jövőben. E vizsgálódások közben kiemeli, hogy «azok a házi viszonylatok,

* Lásd magyarul: Spencer Herbert Synthetikus filozofiájának kivonata. Írta: Collins F. Howard. Az ötödik angol kiadás után fordították: Dr. Jászi Oszkár, dr. Pekár Károly, dr. Somló Bódog és dr. Vámbéry Rusztém. Dr. Pekár Károly életrajzi bevezetésével. Budapest. Politzer Zsigmond és fia könyvkereskedése. 750 lap. Ára 12 kor.

melyek erkölcsileg a legmagasabb rendüek, biologilag és szociologiailag is a legmagasabb rendüek», továbbá, hogy az egynejű család a legfejlettebb, mert az utódok és szülők érdekei itt vannak leginkább megóva, azért tehát a monogamia a legtermészetesebb házassági forma az emberi nem számára. A családi berendezés különböző formái természetszerüen együtt járnak a szervezettség *harcos* és *gazdasági* rendszerével; a *militarizmus* a nőrablásnak, a despotizmusnak, a többnejüségnek kedvez, míg az *industrializmus* (itt általában a gazdasági viszonyok fejlettebb voltát érti) az egynejüségnek, a családi élet fejlettebb formáinak kedvez. Ma az állam «tetemes mértékben elbitorolta a szülei működéseket a gyermekkel szemben, ezáltal a családélet bomlására hatott, a család felbomlásának ez a mértéke már tulságos, és azt részleges újra egyesülés fogja követni.» A politikusoknak és emberbarátoknak megszívlelésre ajánlja azt a követelményt, hogy: «Gyermekkorában minden egyes tagnak *képtelensége arányában kell jótéteményeket* nyernie; de ha felserdült, *képessége arányában* kell jótéteményeket nyernie.» Az emberi nem t. i. egy nemzedék alatt kihalna, ha a gyermeket kellőképen nem gondoznák, s a társadalom szétzüllenék, ha nem a tehetségesebbek jutnának előtérbe.

A nők helyzetére nézve pedig a következőket mondja. «Az emberiség erkölcsi haladását talán semmi sem mutatja tisztábban, mint a nők helyzetének szembeállítása a vadembereknél és a legcivilizáltabb népeknél. Az egyik végleten kegyetlenül bánnak velük az elviselhetőség határáig, míg a másik végleten a velük szemben való bánásmód némely tekintetben előnyt ad nekik a férfiak felett.»

«Elismerve azt az igazságot, hogy ameddig a nőket állandóan rabolják, vagy veszik, emberi egyéniségüket nem veszik tekintetbe, meg kell figyelnünk azt a munkafelosztást, mely a nemek között előáll, s amelyet részben a férfi korlátlan deszpotizmusa, részben azon korlátozások szabnak meg, melyek a nő bizonyos képtelenségeivel járnak.»

«Mellőzve azokat a tevékenységeket, melyekre a nők életük egy tetemes részében fizikailag képtelenek vagy amelyekbe nem

léphetnek be nagyobb számban a népesség végzetes csökkenése nélkül, a nemek közötti munkamegosztást nem lehet jobban meghatározni, mint azáltal, hogy azt mondjuk: a civilizáció kezdete előtt az erősebb nem kényszeríti a gyöngébbet az összes kínos vesződségek végzésére és a társadalmi haladással karöltve a munkafelosztás, jellegében valamennyire enyhítve, különféleképp specializálódik a változó körülmények alatt. Az enyhítés okait illetőleg felemlíthető, hogy a nők jobb bánásmódban részesülnek ott, hol a körülmények a foglalkozások egyenlőségére vezetnek a nemek közt. A javulás további valószinü oka, a nőknek a tett szolgálatok útján való szerzése, fizetés helyett. Nyilvánvalóan a nőt, akiért sokáig dolgozott valaki, jobban fogja megbecsülni, mint azt, akit rabolt, vagy vett.»

«Micsoda összeköttetés van a nők állapota és a társadalmi szervezettség tipusa között? Részben már feleletet nyertünk erre a kérdésre, midőn arra az eredményre jutottunk, hogy természetes összefüggés van a militarizmus és a polygynia és az industrializmus és a monogamia között. Minthogy pedig a polygynia a nők alacsony helyzetével jár együtt, míg a monogamia egy magasabb helyzet előfeltétele, következik: hogy ez utóbbi a militarizmus csökkenése és az industrializmus emelkedésének általános kisérő jelensége. Az az igazság, hogy különben alacsonyabb rendü népeknél a nők helyzete viszonylag jó ott, hol foglalkozásaik csaknem ugyanazok, mint a férfiaké, rokonnak látszik azzal az általánosabb igazsággal, hogy helyzetük azon arányban válik jóvá, melyben a harcos tevékenységek helyét a gazdaságiak foglalják el. Ha ugyanis a férfi harcol, míg a nő dolgozik, az elfoglaltság különbsége nagyobb, mintha mindkettő produktiv munkában van elfoglalva, bármennyire különbözők legyenek is ezeknek a munkáknak fajai.»

«Tény továbbá az is, hogy a despotizmus, mely a harcra szervezett közösséget megkülönbözteti, lényegileg összeköttetésben van a despotismussal a háztartásban. Ezzel szemben a szabadság, mely a közéletet a gazdasági közösségben jellemzi, természetszerüleg az azt kisérő magánéletet is jellemzi. Az egyik

esetben kényszer-együttműködés van túlsulyban mindkettőben, a másikban önkénytes együttműködés van túlsulyban mindkettőben.»

«Természetesen nehéz általánosítani jelenségeket, melyek létrehozatalában oly számos és bonyolult tényező, mint a faj jelleme, a vallási hit, a túlélő szokások és hagyományok, a kultura foka, stb. közrejátszanak: a sok együttműködő ok pedig kétségtelenül ellenmondásokat hoz létre, melyek bizonyos mértékig a levont következtetést megszorítják. De a fő dologban az lényegileg igaznak fog bizonyúlni.»

A nők helyzete után a gyermekek helyzetét tárgyalva, Spencer Herbert csaknem azonos következtetésekre jút. A kezdetleges ember hatalmát a gyermek fölött semmi erkölcsi kötelezettség sem korlátozza, csupán az utódok szeretete, meg az a tapasztalat, hogy a durvaság bizonyos fokát nem léphetik át a törzs kihalásának előidézése nélkül. A felnőttek viszonyai a fiatalabbakhoz magasabb formákat kezdtek felvenni, mikor látták, hogy az ellenséggel szemben segítőt, a szenvedett sérelmekért bosszúállót nyerhetnek bennük, kiktől még azt is várhatják, hogy a halál utáni jólétet biztosítsák az öregek részére. Ezek a motivumok megerősítették a fiúgyermek igényeit s befolytak a nők lealacsonyítására. A harcos tipussal, mellyel a gyermekek alávetettsége jár, a leányok helyzete a legalacsonyabb, míg a nem harcos tipusu társadalmi szervezettség fejlődésével mindinkább elismerik a gyermekek igényeit, sőt ez elismerés a fiuk és leányok igényeire nézve az egyenlőség felé közeledik. Szóval: «a változások sorozata a gyermekek helyzetében párhuzamos a változások sorozatával, a nők helyzetében.»

Egybevetve a házi intézmények fejlődését a multban és a jövőben kimutatja Spencer Herbert: hogy az előrehaladottabb társadalomnak házi és társadalmi berendezésében nagyobb a kiegyenlítődés a faj, a szülők és az utódok érdekei között, és hogy a társadalmi fejlődés magasabb jellemvonásait a nemek és a gyermekek egymáshoz való viszonyában az értelem és érzés ama magasabb jellemvonásai tették lehetővé, melyet az előrehaladó társadalmi állapotok tapasztalatai és fegyelme fejlesztett ki.

Feltéve, «hogy a civilizált nemzeteknél az industrializmus növekedni, a militarizmus pedig csökkenni fog», azt következteti Spencer Herbert, hogy azon társadalmak fognak uralkodó társadalmakká válni, melyek a gazdasági verseny nyugodt folyama mellett a fizikailag, szellemileg és erkölcsileg legjobb egyéneket hozzák létre. S mivel a mongam házassági forma ennek az eredménynek leginkább kedvez, minden változás, amit a társadalmak jövője érdekében várhatunk, csak ennek a legtökéletesebb formának a kiegészítése és kiterjesztése lehet. A nők helyzetében pedig csak azt várhatjuk, «hogy a további közeledés fog érvényesülni a nemek helyzete közötti egyenlőség felé. A militarizmus aláhanyatlásával és az industrializmus emelkedésével — a kényszer-együttműködés csökkenésével és az önkénytes együttműködés gyarapodásával — a személyi jogok erősbödő érzésével és mások személyi jogainak ezzel együtt járó rokonszenves figyelembevételével *csökkennie kell a nők politikai és házi korlátoltságainak mindaddig, míg csak olyanok maradnak fenn, melyeket a testalkat különbözősége hoz magával.*» Mily egyszerű, nemes és logikus felfogás; és még akadnak, kik azt hiszik, hogy a nők egyenjogosítása mellett vagy az ellen harcolniok kell, vagy lehet!

A házi fejlődésnek még egy másik ép ily megnyugtató, a végeredménnyel kiengesztelő lehetőségét emeli ki még a nagy gondolkodó. Eszerint a szülők gondozása, az utódok által a szellemi és erkölcsi rokonszenv erősbödésével növekedni fog, s az élet későbbi napjait «az a nagyobb gyermeki gondosság fogja megédesíteni, mely viszonozza azt a nagyobb szülői gondosságot, mely a fejlettebb társadalomban a fiatalságnak jutott.»

De ismertetésül elég ennyi! Bizony sokat nyer vele, «tanultabbá, jobbá, nemesebbé válik» mindenki, aki ez örökbecsű mű olvasására időt és fáradságot fordítani nem sajnál.

Budapest. *Szigethy Karolina.*

A MŰVÉSZET ÉS MŰVELŐDÉS.*

Olyan érzelmekkel állok itt Önök előtt, mint egy anya aki először látja dédelgetett gyermekét nekimenni a világnak. Remegő szívvel kiséri első lépéseit, aggódva és reménykedve néz abba a misztikus, távoli jövőbe, amely vagy meghozza fáradságának gyümölcsét vagy kérlelhetlenül letöri a fakadó bimbókat.

Hihetetlen gonddal és fáradsággal nevelte nagyra ezt a gyermeket, belehelyezte mindazt, lelkéből ami annak legszentebb, legértékesebb tartalma volt, és most útnak indítja — átadja az életnek annak a nagy hullámzó életnek, mely fölkapja és viszi őt a sejtelmes, bizonytalan jövőbe.

Bizva-bizik gyermekének életképességében, erkölcsi erejében; bizva-bizik, hogy az élet meg *nem* öli, hanem naggyá neveli.

Mélyen tisztelt hallgatóim! Ez a gyermek a mi egyesületünk. Évek óta elékészített fiatal hajtás, melyet végtelen fáradsággal és gonddal neveltünk akkorára, hogy most majd virágaiban gyönyörködhessünk.

Tekintsék meg figyelmes, de jóakaró szemekkel, tegyék rá gyöngéden jóságos kezeiket. Nem kell neki egyéb egy kis gondos ápolásnál, egy kis szorgalmas öntözgetésnél, hogy életképes maradjon.

De nem csak ennyit akarunk! Azt akarjuk, hogy a zsenge hajtás megerősödjék, hatalmas törzszsé váljék és dacoljon a viharokkal, hogy koronája fölérjen a magas egekbe és útmutatója

* A «Művészet és művelődés» című nőegyesület első művészeti jourján 1904 március 20-án tartott megnyitó beszéd.

legyen mindazoknak, a kiknek irányítás kell; azt akarjuk, hogy a fának messzeterjedő sűrű lombja nőjjön, mely biztos oltalmat nyújtson minden arra menőnek az eső vagy a nap heve ellen; és azt akarjuk, hogy virágainak édes illata messze szállingózva, balzsamot hintsen mindenki szívébe.

Művészet és művelődés terjesztésére csoportosultunk. Kulturmissziót végzünk ezzel, de egyszersmint tőlünk telhetőleg adakozni is kívánunk, ezért jótékony egyesület is vagyunk. Nem ruhát a szegényeknek, nem kenyeret az éhezőnek, vagy alamizsnát a kéregetőnek — lelkünket, szívünket, tehetségeinknek virágait, munkásságunknak gyümölcseit kívánjuk osztogatni mindazoknak, a kiknek szükségök van reá, és a kik szivesen fogadják be.

Egyesületünk kulturális irányzatában természetesen első sorban kötelességünknek fogjuk tartani a magyar jelleg kidomborítását és minden rendelkezésünkre álló eszközt arra fogunk fölhasználni, hogy ezt érvényesítsük. Ezek az eszközök a legváltozatosabbak, és úgy vannak kieszelve, hogy a «*nemzeti*» jelige ne csak a zászlóra kitüzött mondás maradjon, hanem hussá és vérré váljék, és ne csak «éljen a haza» fölkiáltásokban pengjen ki, hanem kenyeret adjon a magyar dolgozó műnek, művészi tartalmat életének, derék képzett munkásnőket a hazának és erkölcsi támaszt mindazoknak, akik a nagy kulturális harcban és a létért való küzdelemben magukra vannak hagyva.

Én képzelek, tisztelt hallgatóim, először is egy olyan egyesületi helyiséget, melyben a tagok állandóan összejöhessenek, megvitathassák komoly teendőiket, megcsinálják a további közös munkatervet. Egy egyesületi helyiséget, amelynek olvasó terme, könyvtára lenne, amely idővel az angol klubbok mintája után fejlődnék, hogy átutazó vagy munkájukért a fővárosban tartózkodó nőknek lakásokat is szolgálhasson. Képzelek továbbá egy állandó irodát, amely az ország összes vidékeivel folytonos összeköttetésben volna és nyilván tartaná a dolgozó nőknek kívánságait, tanáccsal utbaigazítással látná el őket, és szükség esetén állásokat is közvetítne nekik.

Képzelek egy művészeti boltot, melyben az ország minden

művészileg dolgozó asszonya állandó kiállítási és elárusító helyiséget találna munkái számára. Itt volnának képek, rajzok, iparművészeti munkák és volnának magyarország összes vidékeiről való *népies* munkák, de olyan művészies kivitelben és olyan művészies formában fölhasználva, hogy külföldön is forgalomba hozhassuk, ahol már nem volnának csupán kuriozitások, mint ahogy eddig voltak, hanem valódi művészi értékű *használati* tárgyak, melyek behatolnának ilyetén módon a legelőkelőbb szalonokba és méltóbban képviselnék a nemzeti jelleget, mint a most árúba bocsátott rojtos katrinczák és tulipános kulacsok.

Ebben a boltban magyar írónők műveit is lehetne árusítni

A magyar irodalom és a magyar zene termékeit ismertetni szintén egyik föladata volna egyletünknek.

Én ezt úgy képzelem, hogy amikor szervezkedésünkben annyira mentünk, hogy *érdemes* anyagot tudunk összegyűjteni vendégszereplésre indulunk, és úgy amint azelőtt 2 évvel a Klotild palotában a festőnők II-ik kiállítása alkalmával kezdeményeztük, képző- és iparművészeti kiállítás keretében rendezzük felolvasásainkat és hangversenyeinket, még pedig nem csak Szolnokon és Kassán, hanem igenis a külföldön, ahol még nagyon sok leszedet len babér nyílik számunkra.

Szerintem egy igen fontos momentum kultur életünkben az, hogy ne forogjunk mindig csak saját tengelyünk körül, hanem válasszunk nagyobb, tágabb mozgási és haladási térrénumot, csináljunk forgalmat a művészet és művelődésben is.

Hozzunk be idegen jót, hogy tanuljunk és nevelődjünk, hogy izlésünk fejlődjék, de viszont ne resteljük a fáradságot és vigyük ki saját szellemi termékeinket és ismeretessük nagy buzgalommal, nagy lelkesedéssel olyan országokban, ahol az értelmiség és műveltség fejlettsége biztosíték arra, hogy méltánylásban fogunk részesülni.

Nagy kulturmiszitó végzett például Tordai Grail Erzsi magyar írónőnk. aki lefordította Petőfi költeményeit német nyelvre és külföldön városról-városra vándorolván remek érces hangjával lelkes magyar temperamentumával elszavalta *német* nyelven ked-

venc hazai költőnk tüzes verseit és ezzel a tettével úgy Isten igazába átéreztette azzal az idegennel a magyar faj eredetiségét, nobilis uri jellemét, még duhajkodásában is mindig gavalléros viselkedését és lángoló hazaszeretetét.

Nem gondolják-e tisztelt hallgatóim, hogy a mi Grail Erzsink így többet tett a magyarokért, mintha itthon ülve sovinizmust prédikált volna nekünk magyar nyelven?

Ime így képzelem én idővel egyesületünk által is a magyar szellem terjesztését!

Fölkapni szárnyainkra mindent, ami bearanyozhatja a magyar név dicsőségét, elszálingózni vele a szélrózsa minden irányában és széthordani a magot jó termékeny talajra, ahol gyökeret verne és babérokat teremne a mi számunkra.

Nagy és komoly feladat vár reánk itthon is. A művészi értelem és a művészet iránti szeretet fejlesztése!

A művészi *értelem* fejlesztése céljából nem szabad elzárkóznunk idegen művek befolyása alól, hanem tágra nyitott tüdővel mélyen be kell szívnunk a kulturnépek művészetének *erőteljes, életetadó* hatását. Bele kell merülnünk, meg kell fürödnünk benne, mint Siegfried a sárkányvérben, mert csak az igazi, általános művelődés evolucióján átment művész lesz igazi hatalmas alkotó erő, és csak akkor fog nagy és halhatatlan remekműveket hátrahagyni. Aki azonban elzárkózik ez elől, mindig csak kicsinyes furcsaságokat, vagy helyiérdekű és rövidéletű semmiségeket fog létrehozni.

A művészet szeretete az emberrel született tulajdonság, és ha ezt fokozzuk és értelem által kimüveljük: határozottan az életboldogságának hatalmas előmozdítójává tesszük, mert, a művészet átérzése a legédesebb, a legelragadóbb, a legtisztább, legszentebb élvezet és valódi balzsam az élet küzdelmeiben.

Hanem hogy ebben az élvezetben mindenki részesülhessen, könnyen hozzá férhetővé kell tenni, úgyszólván közbirtokká kell tenni a művészetet, amelyből mindenki egyenlően kivehesse részét.

Hogy milyen módon és milyen eszközökkel lehetne ezt elérni, erről most beszélni nem időszerű, akiket azonban érdekel,

azokat szivesen látjuk április végén tartandó nagy közgyülésünkre, amelyen a részleteket is fogjuk ismertetni.

Annyit mondhatok, hogy ismét egyesületünket képzelem én ennek az összekötő kapocsnak a közönség és a művészek közt, akik közt csak azért uralkodik annyi félreértés, mert nincs, aki szerető kézzel megalkotná köztük az összekötő hidat.

Megemlítem még azt, hogy nagymérvű terveink kivitelét úgy látom biztosítva, hogy lelkes szakemberek kezeibe legyenek elhelyezve a vezető szálak. Ezért az egyesületet különböző szakosztályokra osztjuk, melyeknek külön-külön meglesz a működési körük és maguk fogják kidolgozni munkaterveiket. Igy mindenkinek lesz működési tere, és mindenki megmutathatja, hogy micsoda eredményre jutott szakmájában. Az egyesület és a szakosztályok tisztikara kizárólag, szakszerüen dolgozó nő lehet, mert egyesületünk első sorban adolgozó nők érdekeinek elősegítésére alakult. Ily értelemben egyesületünk magyarországon valóban hézagpótló intézmény lesz, amely azt hiszem épen azért rokonszenves fogadtatásban fog részesülni.

Ennyiben vagyunk feministák.

Az egyes szakosztályok által alakított bizottságokból azonban nem zárunk ki senkit, aki komoly törekvésünkért érdeklődik és azt munkájával vagy pénzével, erkölcsi vagy anyagi támogatásban akarja részesíteni. Nem zárkózunk el az okos, komoly férfiak jóakaró befolyása elől, sőt minél nagyobb mértékben szándékszunk segítségöket és tanácsukat igénybe venni, mert reméljük és hisszük, hogy nem akad köztük egy sem, aki belátva nemes törekvéseinknek hasznos voltát, megtagadná tőlünk a segítséget.

Ehhez sokak támogatása szükséges. Ezért fordulunk a nagy közönséghez segítségért, mert én azt képzelem, hogy így egyesült erővel fogjuk elérni azt, mire oly igazán szükségünk van. Egyesült erővel alkotunk majd egy olyan szellemi központot, amelybe mindenki összehordja azt a szellemi anyagot, ami tőle telik, és a honnan idővel kiindul majd az az általános nagy magyar kultura, amely nemcsak a gazdagok osztályrésze legyen, hanem behatol a szegény nép közé a munkásember hajlékába és tartalmat ad majd

szegény nyomorúlt étetöknek, hogy bevilágítsa sötét látkörüket, és meglágyítsa mindennapi száraz kenyerüket.

Merész terv! de bizom abban, hogy sokan leszünk és elszántan fogunk dolgozni.

Egy maréknyi lelkesedéssel kezdtük és alig voltunk hárman, amikor csak nem is oly régen először megfújtuk a csatakürtöt. Most Istennek hála már 400 tagot számláló egyesület vagyunk.

Bár tudnék egyesületünk tagjaiba annyi lelkesedést szuggerálni, annyi fanatikus hitet, annyi jóindulatot, mint amivel mi, a maréknyi hadsereg kezdtük, bár elérhetném most, hogy a négyszázak mindegyike odaadással, oly meleg szeretettel vinné bele lelkét-szívét a munkába, mint ahogy tettük mi az úttörők, akkor meg vagyok győződve, hogy rövid időn belül egyesületünk csakugyan hatalmas törzzsé fejlődnék, melynek pompásan viruló koronája fennen hirdetné nemzeti művészetünk és művelődésünk magas színvonalát.

Budapest. *Báró Huszár Ilona.*

MOLNÁR VIKTOR.

(Arcképpel.)

A kultura fejlesztése minden nemzet életében nagyfontosságú tényező, reánk magyarokra nézve valóban életkérdés. Csak amennyiben egységes magyar nemzeti műveltségbe tudjuk egybeolvasztani hazánk különféle nemzetiségű lakósait, csak annyiban biztosíthatjuk nemzeti fenmaradásunkat, önállóságunkat, függetlenségünket. Az a kor, a mikor a magyar nemesség karddal kezében vívta ki elsőségét és jogainak elismerését: örökre letünt, hogy helyet adjon a kultura fegyvereivel való nemes küzdelmek korának. S valóban csak úgy mondhatjuk e hazát jövőben is a mienknek és magyarnak, ha a kultura fejlesztésében a gondviseléstől nekünk szánt vezérszerepben diadalmasan harcolunk. A míveltség nyomában szellemi és anyagi erők fejlődése jár, melyek naggyá, hatalmassá, örökéletűvé teszik a nemzeteket. Áldott azért — ezerszer áldott köztünk — mindazok munkája, kik lelkük javát a kultura emelésére fordítják s kik lelkességet, akaratot költenek fel másokban is az ilyen nemzetmentő, nemzetfentartó munkára.

Az «Uránia-Egyesület» március 21-én tartott 15-ik közgyülése alkalmából tolultak elménkbe e gondolatok, látva, hogy ez az alig nehány év óta fennálló magyar tudományos egyesület kulturmisszióját immár az egész hazára kiterjeszti és az Uránia Magyar Tudományos Színházzal kapcsolatban mind szélesebb és szélesebb rétegeket hódít meg hazánkban a műveltségnek és magyarságnak. Fényesen kitünik ez a közgyülésen felolvasott titkári jelentésből, hol számszerinti adatokat találunk az Uránia-Egyesület vidéki akciójának eredményeiről. A vidéken rendezett 166

MOLNÁR VIKTOR

előadás két harmadrészét ugyanis nemzetiségi vidékeken tartották, olyan helyeken, hol a népesség a művelődés forrásaitól eddig jórészt el volt zárva, s hol a nemzeti együvétartozás homályos öntudatát kifejleszteni és megszilárdítani elodázhatatlanúl szükséges politikai feladatnak mutatkozott.

Az Uránia-Egyesületet ezelőtt öt évvel Molnár Viktor alapította, s e rövid idő alatt, mint az egyesület elnöke a virágzásnak oly magas fokára emelte azt, mely az egyesületek történetében szinte páratlannak mondható. Az Uránia-Egyesület segítségével szilárdította meg az, ugyancsak az ő tevékenységével már korábban létesült, Uránia-színházat, melynek azóta egész írói gárdát nevelt s melynek tudományos előadásait az egyesület segítségével immár a vidékre is elterjesztette. Természetes tehát, hogy az egyesület közgyülésén Molnár Viktor lelkes óvációk tárgya volt. Az egyesület szép számmal jelenvolt tagjai hálásan ismerték el, hogy Molnár Viktor a központi kormányzatban elfoglalt nagyfontosságú állása s ebből származó temérdek munkája dacára is pihenést nem ismerve, fáradozott az egyesület ideális céljainak megvalósitásán s az egyesületet a szó szoros értelmében országossá, az egyesület érdekeit országos érdekekké, az egyesület tevékenységét egész országra kihatóvá és áldásthozóvá tette s ezáltal magát a magyar nemzet elismerésére és hálájára érdemesítette.

Az elismerés és hála e szép koszorújába akarunk mi is egy szerény levélkét fűzni, midőn éz alkalommal Molnár Viktor arcképét olvasóinknak bemutatjuk. Minket, a nőnevelés munkásait, különben az Uránia-Egyletben kifejtett országos jelentőségű szereplésétől eltekintve is közelről érdekel Molnár Viktor munkássága, nem csupán azért, mert mint államtitkári teendőkkel is felruházott miniszteri tanácsos, nagyfontosságú állást tölt be a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumban, hanem azért is, mert hazánk egyik elsőrangú tanítónőképző intézetének az «Erzsébet Nőiskolának» ügyei közvetlenül az ő hatáskörébe tartoznak, s igy a felsőbb tanítóképzés irányitása révén, befolyása nőnevelésünk széles körére terjed ki.

Molnár Viktor a magyar kulturának azt a hűséges szeretetét, mely minden tevékenységének irányát megszabja, a szülei háznál szívta magába. Atyja idősb Molnár Viktor Hosszúfalu nagymíveltségű ev. ref. lelkésze, s a brassóvidéki magyarság egyik legtiszteltebb, legmunkásabb embere volt, kinek lelkipásztori, egyesületi, társadalmi tevékenysége tartotta meg a magyarságnak a bárcasági magyarokat. A szülei ház nemes irányítását Molnár Viktor fényes sikerű tanulói pályájának végeztével az a hatalmas befolyás váltotta fel, melyet reá mint kezdő hivatalnokra *Trefort Ágoston* kiváló egyénisége gyakorolt.

Mint alig 23 éves fiatalember került 1882-ben Molnár Viktor a közoktatási miniszteriumban Trefort Ágoston közelébe; Trefort csakhamar megkedvelvén, az elnöki osztályban alkalmazta Molnárt s atyai barátságába fogadva, európai műveltségével nagy befolyást gyakorolt tudományos műveltségének kifejlődésére. Ösztönzést és alkalmat nyujtott neki az írói munkásságra, s tanulmányainak külföldi tapasztalatokkal való gazdagítására. Igy érthető, hogy Molnár igen fiatalon széles látókörű munkása lett a közoktatási miniszteriumnak s tudását odaadó buzgalommal párosítván, gyorsan emelkedett a hivatalnoki ranglétrán. Érdemeit az egymást felváltó miniszterek egyaránt elismerték és így történt 1901-ben, hivataloskodásának 19-ik évében, már valóságos miniszteri tanácsossá nevezték ki.

Hivatalos állásában a főnök szigorúságát a jó ember gyöngédségével tudja enyhíteni s a törvény rideg betűihez alkalmazkodva is mindig megleli a humánus eljárásra vezető eszközöket. A nők munkáját jogosnak s a kultura számára értékesíthetőnek tartja. Tanítói állásokra ezért szivesen alkalmazza a nőket, s az Uránia-színház előadói között is helyet engedett nekik. Egyenlő minősítés és egyenlő munkakör esetében a nőknek a férfiakkal egyenlő dijazást kiván juttatni, s ezt a felfogását hivatalos minőségében is érvényesíti.

Befolyásának növekedését mindenkor arra használta fel Molnár, hogy a magyar tanügynek s a magyar kulturának annál nagyobb mértékben áldozhasson. Nagy gondot fordított a csán-

gók közmívelődési viszonyainak javítására s szülőföldjének kitünő iskolái s a brassómegyei magyarság hálával emlegetik gondosságát és áldozatkészségét. Az Uránia-színház segítségével a fővárost nagyjaink kisebb méretű művészi szobraival óhajtja gazdagítani, erre szánva az előadások jövedelmének egy részét s az e célra az egyesület útján eszközölt gyűjtéseket. Rudolf trónörökösünk szobrára már együtt van a szükséges összeg, a Trefort-szobor költségeihez sem sok hiányzik már, s a szép kezdet a sikert itt is biztosítja. Irodalmi munkássága is jelentékeny. Tanügyi, politikai, kritikai, művészeti, történelmi, közgazdasági és közegészségi cikkei nagy számmal jelentek meg a legtekintélyesebb napilapokban és folyóiratokban. A «Husvéti tojásokról» érdekes entnografiai tanulmányt irt, mely önálló füzetben is megjelent. Irt Trefortról és gróf Csáky Albinról élet- és jellemrajzot s újabban Wlassics működéséről egy becses összefoglaló tanulmányt. Dolgozatait finom megfigyelés, a gondolatok szabatos csoportosítása, élénksége és melegsége jellemzik. A tudományos irodalomnak az Uránia tudományos folyóirat megalapításával tett nagy szolgálatot, mely folyóiratot Klupathy Jenő és legifj. Szász Károly ma is az ő közreműködésével szerkesztenek.

A nagy és hasznos tevékenység melyet Molnár Viktor hivataloskodásával kapcsolatban és attól függetlenül kifejtett, több kitüntetésnek tette Molnárt részesévé. Birja a III. oszt. vaskoronarendet, a II. oszt. perzsa nap- és oroszlánrendet a csillaggal, a III. oszt. porosz vörös sasrendet és a francia közoktatásügy tisztje. Az ezredéves kiállítás alkalmával a köreműködő érmet, a párisi világkiállítás alkalmával a pedig a nagy aranyérmet kapta. Tiszteleti tagja több hazai tanitóegyletnek, legújabban pedig a «Magyar Pædagogiai Társaság» is tiszteleti tagjául választotta.

Molnár Viktor munkásságától még sokat várhat a nemzet. Nagy munkabirása és nagy akaratereje a küzdők sorába állítják s tehetségei az elsők közé emelik a nemzet munkásai között. Csak nemzetünk üdvére gondolunk, mikor az ő nemes ambiciójának érvényesülést, az ő küzdelmeinek igaz sikert kivánunk!

Budapest, *Sebestyénné Stetina Ilona.*

MAGYAR TANÍTÓNŐK SPANYOL FÖLDÖN.*

Messze nyugaton, amerre a nap aranykorongja lemerül az Okeanos folyóba — így tartja a görögök hitregéje — arra felé van a Hesperidák kertje; ott őrzik Hesperos leányai a csodás aranyalmákat. Így ismerik az ókori görögök Spanyolországot, de csak kielégítetlen vágy az odajutások. A vállalkozó föniki is csak a partjait kerülgeti s csak egyről emlékezik meg a hőskor mondája, aki eljutott a belsejébe is, az is félisten volt: Herakles. Aztán meg a púnok hatalma, római diadalmas fegyverek, vandálok és nyugati gótok áradata, egyik a másikon túl viaskodik birtokáért, mesés kincsei odavonzzák a kalandos hadakat. Későbbre költözik be földjére az ezeregy-éjszaka népe: a mór s a romantika aranyos köde vonja be történetét. Itt küzdött a roncesvallesi szakadékban Roland, a frankok Toldija s ki ne ismerné a románcok hősét: don Rodrigot, a Cidet, aki a mórok elleni diadalmas harcokban úgy törte meg a mohamedán hatalmat, mint a mi törökverő Hunyadink?

Mennyi legendás fény, álomba való, bűvös, varázsos kép, ami a régi Spanyolországból ide világlik! De jön rá a kijózanodás. Egy világraszóló birodalom gőgje, esztelen fanatizmusa tönkre tesz mindent. Őrült fejedelmek, gyűlölt politika, nagyzoló nép, a fenségesből az őt elválasztó egy lépéssel a nevetségesbe jutott szertartások, viselkedés lerántják a felbomlásba, tespedésbe, elzüllésbe.

S ma már hiába keressük a történeti nagyságot. Emlékei is pusztulóban. Még bizony a Hesperidák arany almájáért sem ér-

* A tanítók turista egyletében egy szünidei tanulmányi kirándulásról tartott felolvasás.

demes elmenni. Pedig nem volt egészen mese. Költők énekelnek Andalusia édenéről s a Guadalquivir vizéhez vágyik az északra szakadt spanyol cigány. Azt hisszük, hogy gránáterdők és gesztenyések titokzatos lombsuttogása kifogott ezen a mai józan világon is s narancsfák napsugárszinű gyümölcse valóra váltja a királyleány meséjét, aki szóló szőlőt és csengő barackot kivánt.

Hát bizony nem egészen így van. Velünk jár a csalódás, kiábrándulás.

A biarritzi vonat az iruni állomáson jut a spanyol határra s a Pyreneiek sziklás szorosain a visszhang úgy veri vissza a vonat sípját, mintha tülök lenne s amint kijutunk a hegyek közül, köves talajú fensik terpeszkedik az ország mélyéig. Soha ilyen legelőtlen síkságot! Szomorú, szürke olajfák álldigálnak csendes rezignáltan jó messze egymástól. Nincs itt erdőzugás, de még a lomb se susog. A völgy árkolásaiban aloe és kaktus sövényezi a a maga formátlanságában az utat, órák számra se falu, se város s ha akad egy, az magasan van a hegyormon, olyan sárszínüen, mint a fecskefészek. Mintha senki se laknék erre. A spanyol barna kecske kell, hogy nagyon leleményes legyen, ha itt mégis tud legelni.

S haladunk beljebb az ország szive felé s mind kietlenebb s lehangolóbb a vidék. Majd nehány nagy város mellett siklik tova a gőzparipa s még unalmasan, fáradtan ülünk a meleg kupéban, egyszerre messze dombsorok silhouette-je fekszik rá a szemközti égre a zöldelő, fás lankaságon magas kupola emelkedik s feltünik az Escurial komor épülete.

Spanyolország ma már haldokló nagysága teremtette a multban e helyet: a királysírok számára. S nem különös-e, hogy ezt nézzük meg legelőször? Mikor nem kell, hogy a halál birodalmába lépjünk, sok minden pusztuló itt s eszünkbe juttatja a mulandóságot. Az Escurial királyi palotát, kolostort templomot s ez alatt a királyi kriptákat foglalja magában. Alapterve a rostélynak egyhangú beosztása: szt. Lőrinc tiszteletére épült, aki tüzes rostélyon szenvedett hitéért vértanuhalált. Ennek emlékére készült nagy művészettel az egész hatalmas alkotás, mely ügyesen ol-

dotta meg, hogy a bántóan egyhangú, szimetrikus beosztásba belehozza némikép a változatosságot. Négy sarkán négy torony, alattuk bejárat szolgál a belső udvarokba. Ezek aprózzák a területet a rostély kockái szerint s közepén a hatalmas kupola a templomhajó fölött.

Finom arcú, a francia elegáns abbékra emlékeztető apát fogadja a látogatót s engedelmével megmutatják a képtárt; végig kopogunk a viszhangos, komor folyosókon s a rosszul világított fordulatoknál, mintha az inquizició árnyai settenkednének a zugokban. Félős és babonás ember ide ne jöjjön, komorság üli meg a lelket s minden hang suttogásra válik, amint lemegyünk a kriptákba vezető lépcsőkön.

A templom főoltára alatt kerek, sötét a halott királyok terme. A körfal nyilásaiban egymás fölé helyezett egyforma koporsókban nyugszanak II. Fülöp óta a spanyol királyok. Kék lazuli, himes szienit, de túlnyomóan fekete márvány alapozza a falakat, koporsót, a rekeszek pántjait. A dísz kevés, a forma egyszerű, de az anyaggal pompáznak itt fejedelmileg. Az oldalra nyiló s több teremre oszló kripták vakító fehér márványa nemcsak derültebb, de tán szebb is. Itt nyugszanak a királyasszonyok s azok az infánsok s infánsnők, kik trónra nem jutottak. Külön fülkében, szárkofágján kifaragva fekszik Don Juan d'Austria, a lepantói hős, úgy, hogy épen gyönyörű arcéle látszik.

Mindent, amit királyi kincs megszerezhet, mindent, amit művészet nemeset, nagyot megteremthet, itt halmoztak fel, ebben a hunyó dicsőség csarnokában. S odafönt is ha a teraszról kinézünk a sivárság völgyébe, csak az Escurial kertje zöld és üde. Királyi parancsszó s rabszolga engedelmesség kényszerített ide növényzetet s nemcsak kicsikarta ezt a mostoha földtől, hanem még meg is nyeste, hogy úgy nőjjön amint azt a styl megkívánta, melynek kedvéért életre hívták.

Így épült parancsszóra Madrid is; amely egészen modern város. Királyi palotája nagy darab épület, de nem nagyon imponál. Belül sokkal díszesebb, pompázóbb lehet; ott éli szomorú özvegységét egy királyi asszony s örömtelen gyerekségét egy kis

király s nagyon is kell, hogy egymás szíve melegénél éledjenek, mert népszeretetből vajmi kevés maradt örökségbe rájuk.

Mert a spanyol nép szenvedélyes és szertelen az ő érzelmeiben s a forró déli vér seholsem mutatja a maga zabolátlanságát jobban, mint nemzeti játékuknál: a bikaviadalban. Mert hát ebből nem engednek még ma sem s bele nem fáradnak az ott végbemenő irtózatok nézésébe, sőt ki kell, hogy itt tombolják magukat. Nincs rá eset, hogy a hetekkel előbb hirdetett bikaviadalok elmaradjanak. Erre még a hőség sem elég ok, pedig különben megtörténik, hogy úgy nyaranta 45—48° meleg miatt, bezárják nemcsak az üzleteket, hanem szünetelnek még a hivatalok, sőt a pósta is. Mindez nem izgatja a spanyol népet, fő, hogy a vasárnapi mulatsága jól sikerüljön: a bikaviadal.

Már 3 órakor egész népáradat zúdul az árénába, melynek amfiteatrális, szinezetet ad nemcsak a beosztása, fölfelé táguló gyűrűben elhelyezett padsoraival, ahova a nézőközönség kerül, de a porondján végbemenő küzdelem felidézi a római cirkuszok szívrémítő emlékeit is, ahol megkínzott, agyongyötört embereket állítottak ki feldühösített, éhes fenevadakkal. S ember és állat egyenlőtlen viaskodásában nem nyilatkozott meg olyan undorítóan a vadság, mint amott a nézőtéren, az izgalmas jelenetek alatt emberi valójából kivetkezett tömegnél, mely eldurvult erkölcseivel korcsizlésében nemcsak megkívánta, de gyönyörködni is tudott, élvezett a vérontásban — a játék szenvedélyeért.

S így élvez idegemésztő tombolásban a bikaviadalok közönsége is. A spanyol nép, a melyet államügy, nemzeti fejlődés nem érdekel, el nem engedi a bikaviadalok mulatságát, melynek felvilágosodás, fejlődés, ethikai törekvések megpróbálták a nyakát szegni országos törvényekkel is, de a monda Antheuszaként csak annál inkább nyert újult erőt a továbbélhetésre, mert minden tilalommal a spanyol nép elevenére tapintottak.

Ha a borzalmait ki lehetne rekeszteni, sok érdekes és festői lenne a bikaviadalokban. Már maga a nézőközönség felizgult várakozásában színes képe a túlzsúfolt árenának. Ott ülnek felajzott idegekkel szorosan a kényelmetlen padokon s mivel kora

délután van, a nézőtérnek több, mint fele csak úgy izzik a nap hevében; akik árnyékban vannak, azoknak is csak annyival jobb, hogy nem vakítja szemüket a szúró napsugár. Korán begyül a közönség s a város előkelői s hivatalos személyei se késlekednek. Felhevült arcok, villogó szemek mindenfelé: kezdetben csak izgatott s a legyezők heves lengetése hullámzik át zürzavaros morajjal a tágas körben; utóbb mind hangosabb lesz a követelő hang, mely a kezdetét sürgeti. S dehogy történhetik meg, hogy valaha is később kezdhetnék az előadást, sőt rendesen a jelzett időnél valamivel előbb.

Amikor a jeltadó harsona közbeszól: egyszeriben levágja a légben rezgő zaj fonalát s megkezdődik a bevonulás. Régi spanyol nemzeti öltönyökben jönnek a rendet csináló alguazilok, a viadalban segédkező ehulok, azután a matador v. espada, vagyis a viadalok hőse, a banderillerók s lóháton a picadorok; mindmegannyi szereplője a kegyetlen látványosságnak, — végül az ökörfogat, mely majd az elesetteket hurcolja ki: lovat, bikát. De úgy lehet, hogy emberhalál is lesz. Idáig minden káprázтató, festői. A küzdők barnaarcú, szálas legények, színes bársonyruhájuk aranyfénnyel csillog a himzéstől, kezökben aszerint, hogy mi a szerepök, szalagokba tekert tőr, vékony kard, vagy színes köpeny és zászló, a lovasoknál lándzsa. Amint a körvonulás után a széleken elszóródnak, az elnök ünnepies mozdulattal ledobja a bikaketrec kulcsát s az egész tömeg felajzott idegekkel szegzi szemét a kapura.

Vad iramlással száguld a bika középig. S az emberfallal bedeszkázott világ, a megvakulásig káprázтató napfény, mellette és körötte megkezdődő ingerkedő játék megbódítják, eszeveszett tombolással kavarja fel az aréna porát, rohan neki egy-egy lengő vörös köpenynek, melyet incselkedve rántanak el előle, hallatlan vakmerőséggel és szemfényvesztő ügyességgel térve ki a döfés elől, mely a puszta levegőt éri. Néha a bika belefárad a céltvesztett erőlködésbe s közönnyel nézi, szinte jámboran a feléje lengő vérvörös csufondároskodást. Oh, de nem odáig van az! A közönség kiabál, követel, tombol. Pedig anélkül is fejlődnék tovább izgatóan a játék s fordul is veszedelmesebbre — undorítóra.

Most válogatottabb módja következik a boszantásnak. A bikának vért kell szagolnia, hogy dühe le ne lohadjon. Merész fickók iramodnak feléje s a lándsát a bika orra előtt koppantva a földre, könnyű lengéssel vetik át magukat a bika szarva felett. Neki-neki állnak a picadorok is s lóhátról szurkálják lándsáikkal s a megkinzott állatból ujra kitör a vak düh s előre vetett szarvakkal felökleli az eléje vitt lovat, mely ki sem tud térni, mert a szeme be van kötve.

Régente, amíg a bikaviadalok nem mentek ilyen üzletszerüen, de előkelő daliák puszta dicsőségből is kiálltak a viaskodásra, az is hozzátartozott, hogy a lovat is gyakorlott tornaügyességgel meg tudják kimélni a feláldoztatástól. Ma már, hogy a lovagromantika lejárt s a nép véres áldozatot még kiván, csak az olyan munkában megrokkant, jámbor gebéket viszik oda, amelyekről a falanszter Ádámja szintén elmondhatná:

Ez ló, de korcsült fajta, mondhatom,
Más állat volt ám hajdan Al-borak.

Látni ezeket a nagy garral öltözött komédiásokat, melyek mindegyike bizonyára egy-egy Cidnek képzeli magát, amint silány paripáikon (szinte nem is illik rá ez a büszke magyar szó) valósággal odaoldalognak a bika elé — siralmas kép! Előbb a szánalom fog el, aztán az undor. A bika szarva véresen kerül ki a szegény ló testéből, melynek belső részei kifordulnak, de azért lábra állítják s a vergődő állat még egy ideig úgy vonszolja magát, míg erővesztve el nem terül. A közönség tapsol a bikának s bravo kiáltásaival még eszeveszettebbé teszi; ezalatt a földre zuhant picadorról a többiek iparkodnak elvonni a vérbősz állat figyelmét s most már egyremásra folytatódnak ezek a jelenetek. Jönnek a banderillerok, rövid szines szalag vagy papirba tekert tőreikkel s bravúros gyorsasággal szurkálják a bika szirtjébe, hogy mint valami ártó tüskés növény, nyúlnak ki a feje körül. A végsőig csigázott állat rázza a fejét, sejti a haláltusát, mely következik, nagyot bődül s vérben forgó szemekkel keresi, hogy kinek menjen neki.

A közönség végre elégnek találja a bőszítést és sürgeti az utolsó felvonást.

Előlép a matador, zászló és hosszú pengéjű kard van nála; odaáll az elnöki emelvény elé s szinpadias kézlendülettel köszönti a közönséget; esküre emelt ujjakkal jelzi, hogy nem tágít, míg kettőjük közül egy halva nem marad. Természetesen a bika. El kell ismernünk a szemfényvesztő ügyességet s a halált megvető bátorságot, mellyel az állattal játszik, de fellélekzünk, midőn végre szabályszerű szúrással, t. i. a szarv között a nyakszirten, végez ellenfelével. Egy hajszálon múlik a győzelme — a következő pillanatban a bika öklelné fel őt. Hidegvér, számító képesség és halálosan biztos szem kell hozzá. S amint sikerül, az utolsó percek lélekzet fojtott csendjébe szilaj tetszészaj dörgésszerűen tör bele s a lelkesedés mámorában hull a győztes, az espada elé, nemcsak virág, de narancs, kalap, szivar, szines csipkés kendő, sőt ékszer is s a tilalomra mit se hederítő spanyol nép átugorva a korlátokon, a porondon ujjong, tombol s nincs népszerűbb ember egész Hispaniában a győztes bikaviadornál.

A szenvedélynek ilyen kitörése, az élvezetnek ilyen megnyilatkozása más nemzetbeli előtt ismeretlen és megfogadhatatlan. Szórakozásnak nyers és vad, játéknak vétkes és veszedelmes, de meg kellene szüntetni, be kellene tiltani a jó izlés és szánalom nevében is. Felhevült aggyal, kimerült idegekkel sietünk ki az esthomályba s a friss levegő valami bénulásból oldja fel tagjainkat. Keressük az utcát változatos képeivel, könnyed hangulatával, hogy feledni tudjuk a látott rettenetességeket.

Igazi nagyvárosi képet mutat az utca a «Puerta del Sol»-on. Büszke a neve is: a nap kapuja. Sugár vonalban térnek ki belőle az utcák s villamosok és fogatok, sétálók és munkából hazasietők népforgataga szinte kábító. A sok csilingelés, kocsisok noszogatása, árusok hangos kínálgatása s a járó-kelők nevetgelése, fecsegése, melybe csak ritkán keveredik idegen szó, tölti be, főként esténként a teret. Ilyenkor meghüvösödik a levegő, mindenki az utcán van s akár mekkora is a tömeg, kilátják belőle az idegent, akinek nem szabad megneheztelnie sem a néma bámészko-

dáson, sem a hangos megjegyzéseken, de még az utcagyerekek rakoncátlankodásain sem, akik vele űzik tréfáikat.

Madrid fensíki fekvésénél fogva a legmagasabb főváros egész Európában. Akármilyen forró is a nyara, alighogy a nap leáldozik, végigsöpör a városon a fensík borzogató éji szele. Felkölti a tikkasztó délután álmába lankadt várost s óvakodhatik mindenki, főkép az idegen, hogy Kasztilia szélsőséges klimája valami tüdőbajt vagy legalább is meghülést ne tukmáljon reá az esti séták alatt. Mert ilyenkor talpon van mindenki és siet a mulató-kertekbe vagy egy sétára a Salon del Pradora. Igy hivják a város legszebben parkozott részét, mely egyuttal a művészi intézmények központja is. A Prado műcsarnokában gazdag szobrászati művek s Marillo, Velasquez, Ribera és Goya világhírű alkotásai vannak, míg a szépművészetek csarnokában a modern képtár, többnyire Spanyolország multjából vett történelmi képekkel, melyek tárgya nemcsak szomorú, de legtöbbnyire borzalmas is.

Amíg Madrid a tudományos és művészi intézmények, a közélet központja, bizonyos hogy kereskedelemre nézve nem a legelső. *Barcelona* túlszárnyalja. Még forgalmasabb, élénkebb, tán még nagyobb is. Spanyolország legnagyobb tengeri kikötője és mindenesetre kereskedelmi központja.

Benn a város élénk utcáin erősen keveredik a francia izlés a spanyol jellegbe, nemcsak az ember typusban, de ruházatban, üzletek, iparcikkek készítésében, felhalmozásában is. S ami kedvessé teszi ezeket a városokat s olyan jól esik a mi kertetlen Budapestünk után, az a sétaterek nagy száma s az utak mentén sűrű platán-sorok, melyek nagyon is jó védelem a délvidék napos városaiban a hőség és vakító napfény ellen. Francia szokás, hogy az olyan széles utat, mint a mi Andrássy-útuk, úgy osztanak be, hogy két szélén keskeny járó a fal mellett, csak épen annyi, hogy az a néhány bámész ember, aki a kirakatokra is ráér, kényelmesen eljárjon rajta; emellett van a kocsiút, míg a középen az egész útszélesség $^1/_3$-át a sétálók árnyas, széles, fasoros útja foglalja el. Nagy gondot fordítanak a sétaterek növényzetére is, bőven locsolják s rendesen egy-egy vízmű hatalmasabb, művészi épülete dí-

szíti a maga allegorikus alakjaival s rejtettebb lombjai közt is költők, istenek szobra áll; kedves körpadok, hol összeverődött társaság kellemes csevegéssel lopja a napot. Csak egyben szegényebbek, mint ami sétareink, nincs bennök kávéház s ahol holmi limonádés bódéra akad az ember, ott is állva szürcsölheti a gyümölcsgazózát, orchadát: fagyasztott kókusztejet. Esténként zene játszik a tereken, sétáló párok és szívós éberségű apró gyerekek játéka élénkíti az utakat s ahogy megsejtenek egy nyájas idegent, menten pózba vágja magát valamennyi s kecses tánclejtéssel játékban keringenek.

Hanem azért mégis legszebb itt a tenger. A parton áll Kolumbus szobra. Egy 60 m. magas oszlop tetején, a földet ábrázoló aranytekén áll a legnagyobb felfedező alakja, merészen, büszkén, félkézzel a tengerre mutatva, melynek vészeivel fel merte venni a harcot s a tenger meghódolva bátorsága előtt, lábaihoz ontott egy egész világrészt kimeríthetetlennek látszó kincseivel; de hálátlan gazdái értettek hozzá, hogy elszedjenek előle mindent s még nevét sem hagyták örökül a földnek, melyre hódítóként ő lépett először.

A szobormű felső golyójába liften lehet felmenni. Onnan belátni messze a nyilt tengert, az öblöt ivező hegyeket gyönyörű kiránduló helyeikkel, a nyüzsgő várost, a partot, ahol kettős pálmasor fut végig, melynek üvegházát a szelid ég s a tenger párás levegője tartja zölden télen-nyáron át.

Ott lenn a kikötőben nyugszanak csendes pihegéssel a hatalmas árbocosok. Van belőlük a világ minden részéből. Jól esik magyar szívünknek, ha a mieink közül is láthatunk egyet. A mólón túl van a tengeri fürdő. Külön ügyesség kell ahhoz, hogy az ember a nyilt tengerben úszni tudjon. Nem is úszás az, hanem mérkőzés a hullámmal, amely csupa enyelgés, játszi kényeztetés, ha értünk hozzá, hogyan kelljen megközelíteni. És goromba dulakodás, nyers visszataszítás, sőt veszedelem annak, aki úszóügyességében bizva, szembeszáll vele. A tenger nem szereti sem a fontolgatót, sem aki hetvenkedve, vakmerően nekivág. Aki bizalommal közeledik hozzá s nem riad meg tarajos hullámaitól, de meg-

próbálja hozzásimulni, azt lágyan kapja fel s elringatja, mint az ölbeli babát.

Ha Barcelona legnagyobb kikötője is Spanyolországnak, van nála érdekesebb, sajátságosabb is: *Gibraltar*. Csak földrajzilag tartozik a félszigethez, politikailag már nem Spanyolországé; jellege nemcsak azért üt el, mert angol terület, de mert itt a délnek és Afrika közelének erősen kivirít a jellege. A vidék, amelyen keresztül ide jut az ember, egészen más, mint a belső fensíkon. Egyrészt a tenger, de úgy hiszem, másrészt meg a nagyszámú angol szőlőtelepes teszi, hogy a keleti parton véges-végig gyönyörűen művelt föld, szőlőkertek, festői fekvésű villák, derűs tengeri nyaralótelepek közt megyünk tova. Magát Gibraltart azonban megint a természet is erődítménynek szánta. A félszigetet, amelyen fekszik, keskeny földnyelvvé nyaldosta a tenger, a szárazföld felé parlagon hagyott sáv: az úgynevezett neutrális terület választja el Spanyolországtól. Délfelé éles sziklaoromban végződik. Ennek a hegyfoknak keskeny partszegélyén fekszik Gibraltar, a város, s az oldalában kapaszkodnak fel az erődítmény falai.

A hajó éjféltájt ér a kikötőbe, vasuttal odajutni nem is lehet. Keresztül kocogunk a vámon, melynek őrei angol fölénnyel néznek végig s málháinkat érdemesnek se tartják a megmotozásra. Mert mit is vihetne be egy spanyol földről jött utas, amiért a hatalmas Anglia kárt szenvedne? Az utcákon, ami a déli városoknál szokatlan, a legnagyobb csend; minden alszik s mi is hamar helyet találunk angol fogadónkban, melynek kényelme, felszerelése fenekétől tetejéig csak úgy magasztalja az angol rendezett viszonyokat. Sehol lárma, de még egy fölösleges szó sem, automataszerűen mozog minden s mi is avval a meggyőződéssel alszunk el, hogy jó lesz ebben a katonai rendben vigyázni, mert a silbakok nem értik a tréfát.

Micsoda csalódás, amire ébredünk!

Hajnali $^1/_2$5. A szoba még sötét, künn is most dereng, de éktelen zaj, egyhangú rikácsolás, kopogó lépések, könnyű egyfogatú kocsik tompa kappogása s e zürzavaros hangokat felfogó akkusztika egyszeriben elmossa a tegnapról szerzett képet. S aztán

csak egy tekintet az utcára s a meglepetés tökéletes. Nemcsak a hangoknak, de a szineknek is tarka keveredése az ott együtt. Ott lenn a fű-utcán ilyenkor már javában áll a piac. Két oldalt lerakják az árukat vagy cipelik kosarakban s furakodnak az árúsok a jövő-menők között. Leghangosabban egy fekete suhanc 7 szál pulykát kerget fel és alá s kinálja eladásra valami keverék nyelven. Ember, kocsi, lovas, mind az út közepén jár s egyik a másiknak folyton útjában van. Akinek sietős a dolga, a fal mellett siklik tova vagy egyszerűen a könyökével nyit utat az ácsorgók közt.

Maga a lakósság már négy fajta. Pörgenyelvű olaszok, akiknek külön városrészük van, lomhánjáró spanyol volna a honos, a nyurga angolból kerülnek ki a katonák, de legfeltünőbb valamennyi közt a csokoládészínű arab; ezek a kereskedők. Villogó szemekkel járnak a többi között fehér burnuszukban, lábukon sárga papucs, fejükön piros fez és turbán. Hozzá vannak szokva az idegenhez, folyékonyan beszélnek angolul is, de annyira mégsem modernek, hogy a fotografáló gépek elől ijedten ne térnének ki.

A város felső párkányát az ágyuréseknek fúrt alagutszerű bástyák képezik, miket a sziklába vájtak; őrtornyok és a szorost kémlő állomások már szinte a fellegekben vannak, mert a magas sziklaormon állandóan ott lebeg valami fátyolszerű fehérség: hosszannyúló felhőfoszlányok, mint az angol délvidéki katona szürkés, otromba fövegén a napfogó fehér musslinlebbeny. Lenn a vízen árbocos hajó-óriások őrzik a rendet. Semerre egy szál fa se, még a kis kerteket is magas kőfalak rejtik, mintha kút fenekén volnának. A part mellett meg épen kietlenek és szürkék a kaszárnyák, csak kinn a városon túl, ahol magasabbrangú angol tisztek laknak, vannak sétányok, fasoros lovagló utak, parkok pálmával, gránáttal. De ide csak azok járnak, akiknek másfelé nincs dolguk.

Budapest. *Gerzsó Róza.*

(Folytatjuk.)

AZ EGRI FŐZŐTANFOLYAM.

Amit a társadalomban meg akarunk valósítani, azt első sorban az iskolába kell bevinnünk!

Leánygyermekeinknek is az iskola fogja megadni az alapot mindahhoz, mit tőlük megkívánunk, hogy mint jövendő feleségek s anyák tudjanak. Fontos tehát, hogy a fiatal leányt, — nem tévesztve szem elől a női természet sajátlagosságát, — már az iskolában felszereljék azon gyakorlati készséggel is, melyekre mint háziasszonynak szükséges lesz. Már az iskola vezesse a leányt a gazdasszonnyá való kiképzés terére! S ezt annál inkább megkívánhatjuk az iskolától, mert manapság, ez irányban, az intelligenciához, a művelt középosztályhoz tartozó szülők nagy része igen keveset tesz.

Minden anya leghőbb óhaja ugyan, hogy leányát jó házasság révén boldognak, megelégedettnek tudja, de vajjon hány «modern anya» csepegteti leánykájába már legzsengébb korától azt a tudatot, hogy mivel az ő helye a családban van, s az ő hivatása első sorban a családi élet boldogítása — ennélfogva neki, a jövendő családanyának, háziasszonynak, a család, a ház munkakörével is meg kell barátkoznia, annak követelményeit is el kell sajátitania!

Pedig a házasélet könyörtelenül követeli a maga jogait A fiatal asszonykának a háziasság, a gazdasszonyi ismeretek terén való tudatlanságát első sorban a cselédség veszi észre. Ahol csak tehetik, minden alkalommal megcsalják és napról-napra kevesebb tisztelettel vannak «a tudatlan nagysága» iránt. A befolyó jövedelemmel nincs arányban az elfogyasztott «kony-

hapénz»; a férj elégedetlenkedik, dörmög, hogy feleségének a gazdasszonyi ismeretek legegyszerűbb kérdéseiről fogalma sincsen, nem tud bánni gyermekkel, cseléddel sem — a fiatal asszonyka szintén meghasonlik önmagával, környezetével, szóval a házasság boldogsága megrendül. Ezért tartom szükségesnek, hogy a fiatal leány még az iskolában szerezze meg a hajlandóságot, a vonzódást, a gyakorlati tudást a háztartási teendők elvégzéséhez!

Eddig egyedül a kézimunka volt azon tárgy, mely a leányiskolák tanítástervezetében helyet foglalt és a leánykákat a kizárólag női munkásság terén készítette elő a későbbi életre. Hogy ezen tárgy tanítása a leányiskolában feltétlenül szükséges, azt egyetlen pædagogus vagy anya sem vonta eddig kétségbe. Tehát az iskolák oktatják először a serdülő leányt a tűvel való bánásra! A főzőkanál forgatására is miért nem tanították meg már eddig a leányiskolák tanulóikat? Talán kevésbé fontos úgy egészségi, mint gazdasági szempontból annak tudása, hogy hogyan készül a család számára a mindennapi étel — mint egy harisnya vagy ing elkészítése?

Nem függ-e a családtagok egészsége az izletesen, táplálóan elkészített ételektől?

Nem irigylésre méltó az a férfi, kinek felesége sajátkezüleg készített ételt hoz az asztalra? . . . .

Derék, munkás, a háztartásban jól kiképzett nőkre van azért szüksége intelligenciánknak! De elszomorító tény, hogy e tekintetben uri leánykáink túlnyomó része helytelenül van nevelve, a testi munkát szégyennek, méltóságukon alulinak tartják, a vendég elé pedig, ki véletlenül háziruhában, köténben lepte meg őket, pirulva, mentegetődzve lépnek. Fontosabbnak gondolják, ha megértetik a vendéggel, hogy a főzés gyakorlatának elsajátítására nincs szükségük, erre nem is szorultak. Pedig honnan tudja az a fiatal leány, hogy életében nem lesz-e erre még szüksége? Ha házasságának első éveiben tényleg olyanok is anyagi viszonyai, hogy nem kell hozzá nyulnia a háztartás munkájához, úgy mégis legalább értenie kellene mindazt, amihez cselédeit alkalmazza. S mi történik akkor, ha helyzete kedvezőtlenül alakul, ha majd

sok függ a takarékosságtól (a kevéssel való beéréstől), a jó beosztástól? Hogyan segít nyomasztó helyzetén az a háziasszony, ki eddig azt hitte, hogy a főzés, a házvezetés ismeretére nincs szüksége? Pedig mily szilárd támasza, igaz segítő társa lehetne, mint jó háziasszony, az élet nehézségeivel küzdő férjnek!

De a hajadon, vagy állásban, hivatalban levő leánynak is, akár öregedő szüleivel marad, akár önálló munkakörben mozogva, szerény kis otthont alapít magának, szüksége van arra, hogy a főzéshez és házvezetéshez értsen!

Mivel pedig a mély és sokoldalú tudományos kiképzés nagyon is összeegyeztethető már az iskola falai között a háziasszonyi és anyai kötelességek alapelveinek elsajátításával, ezért határozta el *Berecz Antal* az állami felsőbb leányiskolák fenkölt gondolkozású miniszteri biztosa, hogy a vallás- és közoktatásügyi minisztérium beleegyezésével és támogatásával az állami felsőbb leányiskolákkal kapcsolatban, főzést tanító tanfolyamot szervez. Ezen tervezett tanfolyamok célszerűségének kipróbálására az országban lévő 15 állami felsőbb leányiskola közül, az egri állami felsőbb leányiskolát tüntette ki a miniszteri biztos azzal, hogy a főzés gyakorlását a rendes tanítási órák keretében, az 1903—1904. isk. évben megkíséreljék. Ha az Egerben szervezett főzőiskola beválik s életre valónak bizonyul, úgy összes hazai felsőbb leányiskoláinkban szervezni fogják ezen főzőiskolákat.*

Az egri főző-tanfolyamot — melynek tevékenysége özv. Végess Sándorné, Bogya Irma tanítónő kipróbált vezetése és az intézet jeles igazgatójának, Gúta Józsefnek felügyelete alatt áll — célja és működésköre szempontjából alig lehet szétválasztani az állami felsőbb leányiskolák hatodik osztályában már eddig, noha csak elméletileg tanított, kiválóan a háztartás vezetésében érvényesülő gazdasági, és háztartási foglalkozásokhoz szükséges elvektől és ismeretektől.

A tanfolyam szervezőjét azon cél vezette, hogy az iskola

* Az «Erzsébet Nőiskola» felsőbb leányiskolájában is már évek óta kisérleteznek ebben az irányban. *Szerk.*

növendékei társadalmi állásukat véve tekintetbe, annak idején saját önálló s közepes, úri igényekkel biró háztartásukat a tanultak alapján vezessék, illetőleg a hozzáértő felügyeletet gyakorolhassák; továbbá a főzéssel kapcsolatos többi teendőket is elsajátítsák és ezeket is a nekik biztosított otthonban mint családalapítófél érvényesíthessék. Hogy pedig az intézmény létesítőjének szeme előtt lebegő, inkább a gyakorlati élet által igazolt céljai megvalósíttassanak, arról a tanfolyam vezetőjének, Végess Sándorné tanítónőnek jó híre-neve elegendő biztosítékot nyujt, ki fáradhatatlan gonddal, törhetetlen lelkesedéssel s szeretettel, továbbá e téren évek hosszú során át szerzett gyakorlati tudásával vezeti az iskolát, mely méltó tárgya ambiciójának s reméljük, hogy a tanfolyam felvirágoztatásával elért siker méltó jutalma lesz a buzgó tanítónő fáradozásainak!

Az iskola tanításanyaga a főzés alapelveit, a nyersanyag összetételét annak tápláló értékét, a felhasználandó anyagnak pontos megmérését, az ételek közönségesebb és finomabb elkészitésének módját, a felterítést, kiszolgálást, továbbá az ételmaradványok miként való felhasználásának módját öleli fel. Emellett a takarékosságra, a tisztaságra, a főzőeszközök és edények tisztántartására s megóvására is kiváló gondot fordítanak.

A konyha részére szükséges bevásárlásokat is a vezető tanítónővel eszközlik, hogy ekképpen megtanulják az előnyös vételt, az árakat és a rossz anyagnak a jótól való megkülönböztetését.

A tanfolyamon a VI. osztály növendékei vehetnek részt s kiképzésük ideje az egész iskolai évre, tíz hónapra terjed. A tanulók hetenként egyszer, szerdán d. e. 10 órától d. u. 3-ig vannak elfoglalva.

A gyakorlati oktatás akképpen történik, hogy a 9 tanulóból álló csoport, körülbelül 12 személyre főz az e célra pompásan berendezett tágas konyhahelyiségben, melyhez egy kitünő éléskamra, pince és mosogató helyiség van csatolva. A főzés egy nagyobb és egy kisebb igen célszerűen berendezett takaréktűzhelynél történik. A minden szükségessel szépen berendezett ebédlőhelyiség zárt folyosóval van összekötve a konyhával.

Az összes helyiségek felszerelése s berendezése körülbelül ezer és ötszáz koronában került. Egy-egy ebéd elkészítésére pedig átlagosan tíz korona van felvéve a költségvetésben.

A főzésben résztvevő leánykák mindegyik egyenruhát — piros köténytt ujakkal, és főkötőt — visel.

Az ebéddel kapcsolatos takarítást déli egy óráig el kell végezni s ebéd után a növendékek egy része még pedig felváltva, az edények és eszközök eltakarításában, úgy szintén minden könnyebb konyhai munkában részt venni tartoznak.

A durvább munkát természetesen a cselédség végzi.

A növendékek az ételeket maguk fogyasztják el és ebéd alatt — melyen az igazgató, a vezető tanítónő, s esetleg egy-egy tanártestületi tag mint vendég vesznek részt — ismételten megbeszélik az ételek készítési módját.

Ezen eljárásnak nemcsak az a haszna, hogy mindenki tanul a megbeszélésből, hanem az is, hogy a következő alkalommal mindenki iparkodik a többieken túl tenni. — Hogy pedig a növendékek a tanultakat el ne feledjék, önmaguk egy könyvbe írják be az ételek készítési módját, még pedig azon tapasztalatok szerint, melyeket készítés közben tettek. A könyvbe másolt elkészítési leírást, miután a vezető tanítónő gondosan átnézte és kijavította — felküldik a miniszteri biztosnak.

Otthonos, intimen bájos benyomást gyakorolnak a belépőre a főiskola összes helyiségei a bennök sürgő-forgó egyenruhás leánykákkal s a kedves képet nem zavarják meg a modern háztartáshoz szükséges falitáblák sem, melyeken trichineknek, cukoratkáknak s egyébb csúnya bogaraknak a szertelenül nagyított ábrái oktatják a fiatal szakácsnőket arra, hogy a főzésnek, ennek a rokonszenves vegyészeti tudománynak vannak ellenségei is.

De talán nem is csupán tudomány kell a főzéshez, mint inkább sok művészet és érzés, ami megadja a föltálalás díszes, csábító voltát és fölöslegessé teszi később a könyvesboltok kirakataiban elhelyezett szakácskönyveket.

Azokból a fiatal leánykákból pedig, kik hétről-hétre ott buzgólkodnak az egri állami felsőbb leányiskola konyhájában,

előbb-utóbb okvetlenül fiatal asszonykák lesznek s nem üres udvariasság, ha előre is gratulálunk jövendőbeli férjeiknek.

Nemcsak azért, mert irigylésre méltó az a férj, ki felesége sajátkezűen készített főztjét élvezheti és nemcsak azért, mert amely asszony kitűnően ért a főzéshez, az kitűnően is tudja ellenőrizni és irányítani a fogadott szakácsné ténykedéseit, hanem főképp azért, mert e tanfolyam tanulói, komolyabban veszik majd az élet feladatát. Meg fogják szeretni a komoly munkát, a tartalmasabb igyekezetet s meg fogják cáfolni azt a balhitet, hogy a mai lányok összes idejét csak üres bókok hallgatása és tétlen unalom foglalja le!

Eger. *o*

NŐNEVELÉSI SZEMLE.

Bezerédj Amália születésének századik évfordulója alkalmából kegyeletes szavakkal emlékszik meg a B. H. a «Flóri könyve» szerzőjéről. És méltán. Bezerédj Amália, ki a vasmegyei Szentiványán született, a magyar gyermekirodalom úttörője a kisdedóvásnak, a szegény gyermekek istápolásának és a magyar nevelésnek első női apostola volt, abban a korban, mikor hazánkban a nevelés és tanítás ügye még nagyon el volt hanyagolva. Csak Brunszvik Terézia példája lelkesítette még akkor az egyes nemes gondolkozású magyar asszonyokat.

Bezerédj Amália atyja György volt (1779—1863), a dunántúli kerületi tábla elnöke, aki több diétán képviselte Vasmegyét s tudománya és hazafisága nagy tekintélyt szerzett neki. Egy ilyen apa neveltje a magyar művelt nő mindenkori mintaképe Bezerédj Istvánnak lett a felesége 1825-ben. Hogy ki volt Bezerédj István, azt tudjuk a magyar politikai és irodalmi történelemből. Híres ellenzéki szónok és emberbarát volt. Ő volt az, a ki magát önként adózásra kötelezte, miután az 1844-iki országgyűlésen a közteherviselés javaslata megbukott. Az úrbér tárgyalásánál ő küzdött legbuzgóbban a szegény jobbágyság érdekében, jobbágyait fölszabadította, ellenezte a halálos büntetést, kezdője volt a selyemtenyésztésnek és birtokán, a tolnamegyei Hidja községben kisdedóvó-intézetet alapított. E kisdedóvót angyali szívű neje, Amália vezette Etelka testvérével. És a szegény gyermekek jóságos nemtője az ő szerető lelkének sugarait az egész hazára kiárasztotta. Mert olyan könyvet írt a hidjai csemetéknek, melyből még mi is verseket mondunk, érteni és érezni kezdő gyermekeinknek. Ez az édes könyv pedig, melyben még nagyszüleink gyönyörködtek, mikor kicsinyek voltak, az ő egyetlen leánykája nevét viseli, ez a híres könyv a *Flóri könyve*. 1836-ban jelent meg és vagy tíz kiadást ért meg. Írt még Bezerédj Amália verseket is és a Novellák, Földesi esték. Olvasó könyv is az ő művei. De az ő szeretett kis Flórikája, a ki két éves korában ilyen szép ajándékot kapott, legdrágább kincsét, édesanyját, három éves korában már elvesztette. Talán tudta közeli végét a jó anya s így akarta élte fogytán is nevelni gyermekét és egész hazája gyermekeit. Elköltözött 1837. szeptember 21-én.

*

A Magyarországi Nőegyesületek Szövetségének alapszabályai, melyeket az 1904. évi márcz. hó 14-én özv. gróf Teleki Sándorné elnöklete alatt tartott alakuló közgyűlés elfogadott és a m. k. belügyminiszter 29.736 sz. alatt márcz. 21-én jóváhagyott.

Bevezetés.

Mi, Magyarország asszonyai, őszintén hisszük, hogy családunk és hazánk javát előmozdítjuk, ha magunk közt a gondolatnak, rokonszenvnek és szándéknak nagyobb egységére törekszünk; ha megérteni és megértetni akarjuk, hogy a mit nem akarsz, hogy mások veled cselekedjenek, azt te se cselekedd másokkal.

Azért szövetkezünk és munkánk sikerének érdekében elfogadjuk a következő

Alapszabályokat.

I. Név. Szövetségünk neve: Magyarországi Nőegyesületek Szövetsége. M. N. Sz.

II. Cél. Szövetségünk célja Magyarország közművelődési, társadalmi, gazdasági és jótékonysági nőegyesületének egyesítése avégből, hogy egyesült befolyásukat megnyerje olyan feladatok megoldására, mire örömest, teljes szivökből vállalkozhatnak mindannyian; hogy minél szélesebb köröket alaposan megismertessen a nőknek az emberiség javára kifejthető munkásságukkal, annak sokféleségével és szinte határtalan terjedelmével; hogy elősegítse az érintkezést, a kölcsönös megértést, a bizalmat és összetartást azon magyar asszonyok között, akik bármely formában a társadalom javáért munkálkodnak, hogy központot teremtsen, ahol a nők egymásra találhatnak, és végül, hogy minden adandó alkalommal gondoskodjék, önálló államiságunk megfelelően a magyarországi nőegyesületeknek a külföldi nőegyesületi kongresszusokon való képviseltetéséről.

A szövetség semmiben sem korlátozza a belépett egyesületek absolut önállóságát, csak elősegíteni akarja az egymásra való hatást, növelni az összetartozás érzetét, előmozdítani társadalmi közös érdekeinket. Felekezeti, nemzetiségi és politikai célok ki vannak zárva.

III. Székhely. A M. N. Sz.-ének székhelye Budapest.

IV. Pecsét. A Sz. pecsétje címét tűnteti fel köriratban: Magyarországi Nőegyesületek Szövetsége, — belől jeligéjét: Egyesült erővel!

V. Tagság. A M. N. Sz.-ének tagja lehet hazánk minden nőegyesülete, amely jóváhagyott alapszabályai értelmében a társadalom, közművelődés, gazdaság vagy jótékonyság szolgálatában áll.

Továbbá tagja lehet a Sz.-nek minden ilyen célú egyesület, amelynek vegyesen férfi- és nőtagjai vannak, ha kötelezi magát, hogy a Sz. gyűlésein nővel képviselteti magát.

Minden egyesület évente előre 10 K-át fizet a szövetség pénztárába, a Sz. ügyviteli évének három első hónapján belül.

Ha 150-nél több tagja van és dupla tagsági díjat fizet, két szavazattal bír a Sz. gyűlésen, 300 tag után és a tagsági díj háromszorosáért, három szavazat ileti meg és így tovább ötig, ötnél több szavazata az 500-nál több taggal bíró egyesületeknek sem lehet.

A Sz. tagjait képező egyesületek szavazati jogukat elnökük, vagy annak akadályoztatása esetén más delegátus által gyakorolják.

Ahány szavazat megillet valamely egyesületet, annyi delegátussal képviseltetheti magát a szövetség közgyűlésein, azonban összes szavazatait egyetlen személyre is ruháztatja.

Továbbá egy és ugyanazon személy egyszerre több egyesületnek is lehet delegátusa, azonban ötnél több szavazatot senki sem képviselhet. A delegátusok azonban nem lehetnek egyuttal tisztviselői is a szövetségnek.

A tagság megszünik:

1. Irásbeli kilépési nyilatkozat által, amely legalább 3 hónappal a szövetség ügyviteli évének lejárata előtt benyújtandó.

2. Kizáratás által a közgyűlés szavazatainak kétharmadával.

VI. Szervezet. A M. N. Sz.-ének ügyeit.

A) a közgyűlés, *B)* a tanács és *C)* tisztikara intézik,

A Sz. ügyviteli éve julius 1-től junius 30-ig terjed.

A) Közgyűlés. A Sz. évente május végén közgyűlést tart. A közgyűlés megtartásának helye (főváros vagy vidéki város) változik. A közgyűlésen a jelenlévők határozatképesek.

A közgyűlés hatáskörébe tartoznak:

1. A háromévenként ujra választandó tanács megválasztása;
2. a szakosztályok szervezése és tagjaiknak megválasztása;
3. esetleg, előre megállapított napirendjének megváltoztatása;
4. a pénztári felmentés megadása;
5. a tanács évi jelentésének tudomásul vétele;
6. az egyes szakosztályok munkásságukról szóló jelentések tárgyalása;
7. Netáni indítványok tárgyalása.

Indítványt csak egyesületek nyújthatnak be. Tárgyalás alá csak olyan indítványok vétetnek, melyeket legalább három egyesület pártol.

Az indítványokhoz legfölebb négyen szólhatnak hozzá, ketten mellette, ketten ellene. A döntés mindenkor szavazás útján történik. Egyenlő szavazatok mellett az indítvány elutasítottnak tekintendő.

8. netaláni alapszabály módosítás;
9. esetleg a Sz. feloszlatása.

A delegátusok egyesületüket az azt megillető számú szavazattal képviselik a közgyűlésen.

A szövetségbe tartozó egyesületeknek minden tagja jelen lehet a közgyűlésen és részt vehet tárgyalásaiban, szavazattal azonban nem bírnak.

A közgyűlés nyilvános; alapszabály alkotás vagy módosításra vonatkozó indítványok tárgyalásainál azonban ki van zárva a nyilvánosság.

A közgyűlés jegyzőkönyvét az elnök valamint a közgyűlés által kiküldött két delegátus aláírásukkal hitelesítik.

B) Tanács. A tanács, amely a közgyűlésnek felelős 11 tagból áll. Jogérvényes határozat hozatalára az elnökön kívül öt tagnak jelenléte szükséges.

A tanács félévenként, rendkívüli esetekben többször, is gyűlést tart; annak helyét és megtartásának idejét szótöbbséggel állapítja meg.

A gyűlés lefolyásáról felvett jegyzőkönyvet az összes jelenvoltak aláírásukkal hitelesítik.

A tanács tagjai a tisztikar (lásd lejebb) és öt tanácsos. Ez utóbbiak a tisztikarral egyenjogú tagjai a tanácsnak, részt vesznek tanácskozásaiban és szavazattal bírnak.

A tanács hatáskörébe tartoznak:

1. A szövetség egész ügyvitele, melyről a közgyűlésnek évi jelentésében beszámol;

2. a belépésre jelentkező egyesületek felvétele és szavazatjogosultságuknak, azaz szavazataik számának megállapítása;

3. az évi közgyűlés helyének megállapítása, amiről a delegátusokat három hónappal a közgyűlés megtartása előtt értesíteni tartozik;

4. a közgyűlés előkészítése és napirendjének megállapítása; ez utóbbit két héttel a közgyűlés előtt a delegátusokkal közölni és nyilvánosságra hozni tartozik;

5. szükség esetén rendkívüli közgyűlés összehívása; ez kötelessége, ha a delegátusok kétharmada írásbeli beadványban kívánja, két héttel előbb hirdetendő;

6. a Sz. ügyviteli éve alatt felmerülő kérdések megvitatására szakértőket felkérhet és azokat ügyosztályokká szerezheti, a közgyűlésnek utóiag kikérendő jóváhagyása mellett;

7. az egyes szakosztályok indítványainak tárgyalása, esetleg foganatosítása;

8. egyes szakosztályok kívánságára, az illető szakosztály munkakörét alkotó közérdekű törekvések támogatására, nyilvános szakosztályi értekezletek egybehívása a közgyűlés alkalmából és azzal kapcsolatosan;

9. esetleg folyamodványok felterjesztése hatósági vagy törvényhozói tényezőkhöz.

A Sz. nevében szerkesztett ilyennemű folyamodványok szószerinti szövegét tartozik azonban a felterjesztés előtt a Sz.-et alkotó minden egyesület delegátusával közölni és azoknak szavazatszámba menő írásbeli véleményüket záros határidőn belől bekérni. Idejére nem nyilvánított vélemény hozzájárulásnak vétetik. A Sz. nevében csak olyan folyamodvány nyujtható be, melyhez a delegatusok absolut többsége hozzá járult.

C) Tisztikar. A Sz. tisztviselői: az elnök, alelnök, két titkár, jegyző és pénztáros. Hatáskörük a következő:

1. Elnök. Az elnök vezeti a tanács üléseit és elnököl a közgyűlésen, megnyitja és bezárja az ülést, szavazás esetén ő teszi fel a kérdést és hirdeti ki az eredményt. Joga és kötelessége a szónokot figyelmeztetni, ha tárgyától eltér és ha kétszer tárgyhoz vagy rendre utasította, tőle a szót megvonni. Hatóságok és harmadik személyek irányában, képviseli a Sz.-et. Csak akkor vehet részt a vitában, ha elnöki székét másnak átadja.

2. Alelnök. Az alelnök, az elnök akadályoztatása esetében, annak teljes hatáskörével bír.

3. Titkárok. A két titkár viszi a szövetség levelezéseit és a Sz.-nek mindennemű írásbeli dolgát végzi a jegyzőkönyvek és az évi jelentés kivételével. Hivataluk a Sz. pénzerejéhez képest, tiszteletdíjjal jár.

4. Jegyző. A jegyző a tanács és a közgyűlés jegyzőkönyveit vezeti és megszerkeszti az évi közgyűlésre a tanács működéséről szóló jelentést.

5. Pénztáros. A pénztáros kezeli a Sz. pénzeit, gondoskodik

arról, hogy a tagsági díjak pontosan befolyjanak; a bevétel és kiadásról könyvet vezet; részletes pénztári kimutatással szolgál az elnöknek, kivánatára bármikor a tanácsnak félévenként, a közgyűlésnek évenként. Elkészíti a közgyűlésre a Sz. jövő évi előirányzatát.

VII. Szakosztályok. A szakosztályok száma nincsen meghatározva; annyi alakulhat, ahány feldolgozásra alkalmas munkakör találkozik. Egy-egy szakosztály tagjainak száma ötnél nem kevesebb; azok egyike okvetlenül a tanács tagja.

Senki kettőnél több szakosztálynak tagja nem lehet.

Minden szakosztály választ elnököt és titkárt. Gyűléseikről rendes jegyzőkönyvet visznek, melyet a szakosztály által kiküldött két tag hitelesít.

Feldolgozzák tárgykörük anyagát, esetleg indítványokat terjesztenek a tanács elé és beszámolnak munkásságukról az évi közgyűlésnek.

Önhatalmulag nem egészíthetik ki magukat, ellenben jogukban áll a tanácsnak a szakosztályba való felvételre alkalmas egyéneket javaslatba hozni.

VIII. Pártolók. A M. N. Sz.-ének pártolói oly egyének, akik a Sz. céljait évente legalább száz koronával vagy egyszersmindenkorra ezer koronányi alapítvánnyal előmozdítják. A pártolók részt vehetnek a közgyűlés tárgyalásaiban, szavazatuk azonban nincsen. Nevök a Sz. minden nyomtatványában a tanács névsora után mindannyiszor közlendő.

IX. Feloszlás. Ha a M. N. Sz.-e akármilyen oknál fogva feloszlanék, a Sz. vagyona egyenlő részekben azon egyesületek tulajdonába megy át, amelyek a feloszláskor a Sz. tagjai voltak.

Záradék. Amennyiben a Sz. az alapszabályokban meghatározott vélt és eljárást illetőleg, hatáskörét meg nem tartja; amennyiben továbbá működésének folytatása által az állam, vagy egyes személyek érdeke veszélyeztetnék: a m. k. kormány által haladék nélkül felfüggeszthető és a felfüggesztés után elrendelendő szabályos vizsgálat eredményéhez képest, végleg feloszlatható, vagy esetleg az alapszabályok megtartására különben való feloszlatás terhe alatt kötelezhető.

*

Nemzetközi női kongresszus. A Berlinben f. évi jun. 13—18. napjain az International Council of Women quinquenális gyűlésével kapcsolatosan megtartandó nemzetközi női kongresszusnak ideiglenes tárgysorozatát kedves olvasóink figyelmébe ajánlom, mert remélem, hogy gazdag változatosságából a részvételre buzdulást merítünk mindannyian.

Hiszen tapasztalataink bővítésére, munkakedvünk fokozására nincsen a világon ennél jobb mód. Menjünk is el mindannyian, akik elfoglaltságunktól mehetünk, nem csak magunk látjuk ennek hasznát, hanem azok is, akik itthon maradni kényszerültek.

Vannak szakosztályi ülések és összülések.

A négy szakosztály programmja a következő.

I. *Nőnevelési szakosztály.*

Elnöke Lange Ilona, alelnöke Bäumer Gertrud.

Hétfőn, jun. 13-án: A nő képzése anyai hivatására. — Házi nevelés. Gyermekkert.

Kedden, jun. 14-én: A lányok képzése a népiskolában. — A két nem közös nevelése. Közös iskola.

Szerdán, jun. 15-én: A női továbbképző iskolák feladata. — A népnevelési törekvések nők számára.

Csütörtökön, jun. 17-án: Magasabb nőképzés (felső leányiskola, gymn. stb).

Pénteken, jun. 17-én: A nők egyetemi képzése.

Szombaton, jun. 18-án: A nők az oktatásügyben, — *a)* mint tanítónők, *b)* a tanügyi kormányzatban.

II. *Női kereset és női pályák.*

Elnök Salamon Alice, alelnök Lüders Elza.

Hétfőn, jun. 13-án: Mezőgazdaság és belső házi szolgálat.

Kedden, jun. 14-én: A nő mint kézmíves és iparos.

Szerdán, jun. 15-én: A nő a kereskedelem és közlekedésben.

Csütörtökön, jun. 16-án: Társadalmi női hivatások.

Pénteken, jun. 17-én: Tudományos pályák nők számára.

Szombaton, jun. 18-án: Művészeti pályák nők számára.

III. *Társadalmi intézmények és törekvések szakosztálya.*

Elnök Edingerné és alelnök Schevenné.

Hétfőn, jun. 13-án: Szegények, betegek és üdülők ápolása.

Kedden, jun. 14-én: Gyermekek és kiskorúak védelme.

Szerdán, jun. 15-én: A közerkölcs emelését célzó törekvések.

Csütörtökön jun. 16-án: Rabokról való gondoskodás — Alkoholizmus elleni küzdelem.

Pénteken, jun. 17-én: Pályatársak organizátiója. — Munka- és helyközvetítés.

Szombaton, jun 28-án: Különböző törekvések. Jogvédelmi testületek szervezése nők számára. — Clubbok. Otthonok stb.

IV. *A nő jogi állása.*

Elnök Beschwitz Olga bárónő, alelnök dr. Gottheiner Anna.

Hétfőn, jun. 13-án: A nő helyzete a magánjogban: *a)* a házasság hatása általánosságban; *b)* házassági vagyonjog.

Kedden, jun. 14-én: A nő a magánjogban: *a)* szülei hatalom, *b)* a törvénytelen gyermek és anyjának jogállása, *c)* gyámság.

Szerdán, jun. 15-én: A nő az egyesületi jogban és a társadalmi törvényhozásban.

Csütörtökön, jun. 16-án: Nők közhivatalokban: *a)* a nyilvános szegény- és árvaügy terén; *b)* a községi iskolaszékben.

Pénteken, jun. 17-én: A nő községi és egyházi szavazatjoga.

Szombaton, jun. 18-án: Politikai szavazatjoga.
A gyűlések mindannyiszor párhuzamosan d. e. 9—1-ig vannak.

Összülések.

Hétfőn, jun. 13-án este 8 órakor: A női mozgalom állása a kulturállamokban.
Kedden, jun. 14-én este 8 órakor: Női munkabérek:
Csütörtökön, jun. 16-án este 8 órakor: A női mozgalom viszonya a politikai és vallási pártokhoz.
Pénteken, jun. 17-én este 8 órakor: női szavatjog.
Szombaton, jun. 18-án d. u. 4 órakor: A női mozgalom alapja és célja.

A kongresszus befejezése.

Aki mint hallgató óhajt résztvenni a kongresszusban szívesen látott vendég, kit a «Németországi Nőegyesületek Szövetsége», mint a kongresszust előkészítő bizottság ezennel meghív; aki ellenben a megbeszélésekben részt venni óhajt, avagy hazánk női munkásságának bármely mozzanatáról ott beszámolni óhajt, — legyen szíves jelentkezni. A bejelentést vagy meghívás kieszközlését szívesen közvetíti a Magyarországi Nőegyesületek Szövetségének előkészítő bizottsága (Orsz. Nőképző egyesület, IV. Zöldfa-utca 38.), mely ez iránt Németországból megbizatást nyert és vállalt. *Rosenberg Augusta.*

*

Emőkei Emich Gusztávné, született Tormay Etelka úrhölgynek, «Klotild szeretetház-egyesület» és az «Országos Nőképző egyesület» alelnökének, a Wlassics-kollegium főfelügyelő elnökének stb. a közjótékonyság terén szerzett érdemeinek elismeréséül Király Ő Felége az Erzsébet-rendet adományozta. Emichné egyik leghivatottabb és legbuzgóbb tagja azon számra nézve kicsiny, de érdemekben gazdag női gárdának, mely eddig is komoly társadalmi munkát végzett. A nyilvános szereplést soha sem keresi, sőt, ahol lehet, elkerüli, gyakorlati eszű, ritka világismerettel, de mindenek felett aranyos jó szívvel bíró, széles míveltségű, szeretetreméltó hölgy, ki nagymama létére sokat megtudott őrizni lényében a fiatal leány bájosságából. Fenkölt gondolkozása, helyes itélete és önzetlen jósága sok barátot szereztek neki a társadalom minden rétegében, kik most velünk együtt szívből örülnek megérdemelt kitűntetésének. *r. a.*

*

A Mária Dorothea-Egyesület XIX. évi rendes közgyűlését április 10-én tartotta gróf Csáky Albinné elnöklése alatt. Herich Károlyné, Sebestyénné Stetina Ilona és Tóth József alelnökökön kívül a nagy számban megjelent tagok között ott voltak: lovag Falk Zsigmond, Morlin Emil dr., György Aladár, Nendtvich Gusztávné, Borszéky Sománé, Sársevich Borbála, Héder Sándorné, Oder Emilia. A választmány évi jelentéséből kiemeljük a vidéki körök buzgó és sikeres működését; a közgyűlés külön köszönetét fejezte ki munkál-

kodásukért. Az elhelyező irodában kevés megfelelő nevelőnő jelenkezik, pedig sokkal többre volna szükség. Az ajánlatoknál követett szigorúan vett lelkiismeretesség miatt is kevesebb egyén áll az iroda rendelkezésére. A fürdői kedvezményeket is sok tagunk veszi igénybe s a mult évben egészen ingyenes helyeink voltak: Herkules, Ránkfürdő, Sztojka, Rozsnyó, Kőszeg, Virágvölgy, Viskvárhegy, Torda, Tarcsa, Parád és a Margit-szigeten. Czeméten a szobák árát 30 K-ról 20-ra szállította le az egyesület. A Péterfy-alap bizottsága az alapítvány 78 K 99 f kamatját Valker Ágnes okl. állásnélküli rajztanítónőnek itélte oda, kinek öreg szülei vannak s hét élő testvére. Új alapító Császka György érsek 200, Thék Endréné 150, Rudnay Józsefné, id. Lovassy Ferenczné. Hosszú Grancziska és Ambrus Vilma 100—100 K-val. Rendes tag 143 lépett be.

A közgyűlés a választmány javaslatára elhatározta, hogy az államsorsjátékból kapott összegből az üdülő-alapot, irodalmi-alapot, az Otthon ápoltjainak segélyalapját, egyesületi segélyalapot, könyvtáralapot és nevelőnők ösztöndíj alapját 18,390 K 30 f-rel teljesen törleszti s ezt az összeget értékpapirokban helyezi el valamelyik pénzintézetnél.

Korchmárosné Buzogány Mária az egyesület egyik jegyzője lemondott. A közgyűlés őszinte sajnálattal vette tudomásul a lemondást, hálás köszönetét és elismerését fejezte ki öt évi buzgó működéséért s felkérte Pischl Iduna Erzsébet nőiskolai tanítónőt a jegyzői tisztség elvállalására, ki azt szíves is volt elvállalni.

Sebestyénné Stetina Ilona indítványozta, hogy az államsorsjátékból 26,200 K összeg kieszközléséért a közgyűlés Herich Károlyné alelnöknek köszönetet mondjon. Továbbá indítványozta, hogy a Nőegyesületek Nemzeti Szövetségébe kiküldendő központi bizottsági tagul Hampelné Pulszky Polixénát kérje fel az egyesület. A közgyűlés mind a két indítványhoz örömmel járult hozzá, megköszönte gr. Csáky Albinné elnöknek az egyesület önfeláldozó vezetését. Az elnök megigérte, hogy ezentúl is szeretettel foglalkozik a tanítónők országos egyesületével.

Ezzel kapcsolatban említjük meg, hogy az egyesület budapesti tanítónői szakosztálya március havi ülését az «Erzsébet» nőiskolában nagy közönség jelenlétében tartotta meg. A jelen voltak élvezettel halgatták dr. *Pap Károly* rokonszenves előadását Petőfi Sándornéról és gyönyörködtek az intézet növendékeinek Major Gyula vezetésével előadott szép dalaiban.

Az egyesület folyó ügyeit tárgyalták a *M. D. E.* igazgatósága április 8-án tartott ülésében, amikor három beteg és munkaképtelen tanítónőnek összesen 90 K segítséget szavaztak meg. Cirkvenica fürdőben ingyenes helyekért beadott kérvényére az egyesület elutasító választ kapott a főhercegi udvari titkári hivataltól, mert a fürdő bérbe van adva. Nem volt sikere a Zelenika fürdőigazgatóságához benyujtott kérvénynek sem. A székesfőváros közgyűlése ismét megszavazta 1904. évre az 1200 K segítséget. A tanítónők Otthonának kerítése már igen elavult, legkésőbben a jövő évre alapos javításra van szükség. György Aladár igazg. tag Czeméte fürdőt Dúzs Mária eperjesi tanítónőképző intézeti igazgatónővel meglátogatta s az egyesület üdülőházát jó karban és teljesen rendben találta.

*

A M. D. E. budapesti tanítónői szakosztálya április 16-án tartott ülésében tárgyalták a «Pécsi és pécsvidéki tanítónők egyesületének» átiratát a nem állami tanítónők fizetésének a férfitanítók fizetésével leendő egyenlősítése tárgyában, s elhatározták, hogy ez ügyben a nevezett tanítónő-egyesülettel egyértelemben törekesznek hatni, s e határozatukról a «Tanítók Országos Bizottságát» a mozgalom pártolását kérő átiratban értesítik. Felhivta az elnök a szakosztály figyelmét a «Tanítóképző intézeti tanárok» pünkösdi közgyűlésére, melyet ez évben Győrött tartanak meg, továbbá *Major Gyula* 25 éves zeneszerzői jubileuma alkalmából április 18-án tartandó nagy zenekari hangversenyre. Ezek után Sulyok Ylda tartott előadást a suggestioról és Lusztig Emma «Olaszországi úti emlékei»-ről. Ez utóbbi előadást a pædagogium ifjúsága által felvett érdekes képek vetítésével élénkítette Németh Sándor pædagogiumi tanár. A nagyszámú közönség élénk tetszésnyilvánításokkal köszönte meg az érdekes előadásokat.

*

A Mária-Dorothea egyesület győrvidéki köre, a most folyó időszakban március 6-ikán, az állami tanítónőképző-intézet zeneteremében tartotta meg harmadik, zenei és szavalati előadással vegyes felolvasó ülését; melyet Karsay Jolán elnök nyitott meg. Az elnökségnek az előadás megkezdése előtt nem kis gondot adott a különösen nagy számmal megjelent közönség elhelyezése és ez teljesen nem is sikerülhetett, mert mindamellett, hogy a közönség a termet zsufolásig megtöltötte, egy része a folyosóra kiszorult, sőt még az emelvényen is foglalt helyet; többen látva a zsufoltságot, útjokat visszafelé vették. A felolvasó részt ezuttal *Ajer Mariska*, győri állami polgári leányiskolai tanítónő vállalta magára, ki a «Család és iskola» címen tartolt, mind szerencsésen megválasztott tárgyánál, mind pedig nevelési eszmékben gazdag tartalmánál fogva nagyon érdekes és mindvégig figyelmet keltő felolvasást. Ebben a családról, mint legrégibb életközösségről, majd a gyermek első nevelési helyéről szólt, hol a szülők példája és összes nevelési eljárása mellett alakul ki a gyermek összes értelmi és erkölcsi ereje. Különösen szép vonásokban vázolta a leánygyermekek háziasságáról és az anyák okos neveléséről szóló részt; rámutatván az okosan szerető anyáknak gyermekeik lelkében az Isten, haza és felebarát iránti kötelességek fejlesztésére irányuló törekvéseire. Ezután élénken fejtegette és bő tapasztalataiból eredő gyakorlati példákkal igazolta nevelési szempontból annak szükségességét, hogy a család az iskola mindenirányú intézkedését érdeklődésével támogassa, hogy méltányolván, sőt célszerű intézkedéseivel elősegítvén a tanítók nehéz munkáját, gyermekeinek tanítói iránt bizalommal viseltessék és gyermekeiben az iskolai intézmények iránt tiszteletet ébresszen és tápláljon. *Hodossy Mata* úrhölgy nemes izléssel felfogott zongorajátéka váltotta fel az általános tetszéssel jutalmazott felolvasást, aki Tschajkovszky: «*Váromladék*» és Chopin: «*Impromtu*» (Op. 29.) című darabokat játszotta el, alapos tanultságra valló ügyes technikájával; annak megfelelő szép előadásáról téve egyidejüleg feltünő bizonyságot.

Dostall Hermann, a helybeli 26. gyalogezred karmestere gyönyörködtette azután a közönséget valódi művészetet tanusító hárfajátékával. Az érzés annyi melegségét szólaltatta meg, ragyogó technikája kiséretében, a huros hangszerek ezen legbájosabbján, hogy a közönség rendkívüli tetszésnyilvánítása addig nem ért véget, míg ráadással is nem tetézte a nyujtott élvezetet. A programmba felvett darabjai voltak: «*Ave Mária*», Schubert Ferenctől. «*Menuette*», Dostall Hermanntól. «*La Preghiera*», Parish-Alvarstól és «*Concert-Mazurka*» Schuckertől. A két részben előadott hárfajáték közé ékelődött *Korn Valéria* úrhölgy szépen átgondolt és ügyes szinezéssel elmondott szavalata. Tompa Mihály: «Három a daru» című költeményét szavalta el a közönség feszült érdeklődése és élénk tetszésnyilvánítása mellett. Az állami tanítónőképző-intézet III. és IV. éves növendékeinek karéneke, Staab Lénárd zenetanár vezetésével, fejezte be az előadást, kik Stojanovits: «Rege a csodaszarvasról» című művéből egy részt, ezenkívül magyar népdalokat énekeltek.

*

Pályázat. Az *iglói* ág. hitv. evang. egyház polgári leányiskolájánál egy rendes tanítónői állás betöltendő. A folyó évi szeptember elsején elfoglalandó tanítónői állásra okleveles, bármely szakcsoport mellett francia nyelvre is képesített evang. vallású polg. isk. tanítónők pályázhatnak. A megválasztott tanítónő kötelessége a francia nyelvű órákkal együtt a reábízott tantárgyakat heti (legfölebb) 23 órában tanítani. Az állás jövedelme 1600 korona évi fizetés, 100 korona ötödéves korpótlék és 300 korona lakásbér. A kellőleg felszerelt kérvények f. évi július 1-ig alulirott egyházfelügyelőhöz Iglóra küldendők be. *Topscher György*, egyházfelügyelő.

*

Szerkesztői üzenetek. *Dr. Sch. M. úrhölgynek*, Budapest. Szíves igéretét mindkét cikkre nézve köszönettel vettem. *Többeknek.* A multkori füzet valóban, mint ez rá is volt nyomatva februárius—márciusi, tehát *kettős* füzet volt; csak nyomdai tévedés folytán nem volt ez rajta számokkal is feltüntetve. A jelen füzet tehát eszerint ez évi IV. füzetünk. — Az O. E. úrnő tiszteletére rendezett ünnepről a jövő számban emlékezünk meg, a mikor életrajzát is közölni fogjuk.

IRODALOM.

VIRÁGMESÉK. Irta: *Vikár Béla.* A képeket rajzolta: Kreisdorf Ernő.

Hosszú pædagogiai pályámon bőséges alkalmam vala megfigyelni, hogy épen a módosabb családok (tisztelet a kevés kivételnek!) mily keveset törődnek a «gyermekszobá»-ba szánt játékok és verses könyvek minőségével, pædagogiai értékével. Az angyalfiak a költségesen feldiszített és sokszor százakba kerülő karácsonyfán, vagy a név- és születésnapi kedveskedések, a rájuk fordított tetemes kiadások dacára, nagyon ritkán alkalmasak, a jó izlés és egészséges természeti szemlélet fejlesztésére. Csodálkozhatunk-e aztán azon, hogy a kontárul hevenyészett, ízléstelenül mázolgatott játéktárgyak szemléletében eltompított megfigyelő képesség és esztetikai érzék, később a tervszerű oktatás, költséges szemléltető eszközök alkalmazásánál sem igen elevenedik fel. És még szomorúbb megfigyeléseim vannak a verses könyvekkel; olyan szörnyű verses könyveket adnak a gyermekek kezébe, melyeket gyakran az irás mesterségével is hadilábon álló, a költészet magasabb követelményeiről sejtelemmel sem biró avatatlan egyének, mondhatnók «alkalmazottak» tákolnak össze.

Pedig ma már sok kitünő iró dolgozik a gyermekek számára s válogatnának a szülők a gyermekeknek szánt valódi remekművekben is. Ilyen remekmű a gyermekirodalom terén *Vikár Béla* virágmesés könyve, mely úgy képeinek megkapó szépségeivel s a figurális jelenetezés dacára valóban szózatos hűségével, mint játszi, könnyed verseinek zengzetességével, finom poezisével megragadja a gyermekkedélyt s maradandó szemlélettel gazdagítja, nemesíti azok tiszta lelkét.

A művészileg stilizált s a reális valóságot azért színben, alakban, sőt még a rovarokhoz való viszonyában is természetrajzi pontossággal visszatükröző helyek *Kreidorf Ernő* világhirű festő valódi remekei. A tetszetős, életeleven csoportozatokban emberi formában alakított növényekhez Vikár Béla zengzetes, könnyed a népdalok hangjával, naivságával megragadó verseket irt, melyek egy némelyike *Arany János*, *Petőfi Sándor* színgazdag, nyelvére *Tompa Mihály* legszebb virágregére emlékeztet. A *kankalin* (és pedig tavarus) a tárnics, (a mi népünk *Szent László* füve), a százszorszép boglárka, a harangvirág, a rózsa, napraforgó, a georgina, bogáncskóró, lóherfélék, pillangósok, pipacs, konkoly, árvácska, gyermeklánc, konlyvirág, beléndék, a piros és sárga gyüszűvirág, sisakvirág, a galagonya, a kökény, a mi Alföldünkön annyira elterjedt lonc és akácvirággal, a gyer-

mekek előtt legkedveltebb rovarokkal mint a fecskefark, a citromlepke, tücsök, a cserebogár vagy a csigabiga, a bokraink közt brekegésével esőt jelző leveli vagy zöldbéka első tekintetre mind felismerhető hűséggel vegyülnek ezekbe a bájos, a gyermek felfogása szerint alakított játszó ünneplő csoportozatokba. Vikár Béla vonzóversei pedig oly szerencsésen fokozzák a szemlélhetőséget s a népies elnevezésekkel az ilyenek iránt kiválóan fogékony s azokhoz rendesen mohó tudvággyal, lelkesedéssel forduló apró nemzedék emlékezetébe úgyszólván belopják nemcsak a szemléltek nomenclaturáját, de a mit a jövőbeli eszmélkedésre, önálló lelki tevékenységre legtermékenyítőbb szokott lenni, az olvasottak jellegzetes typicus sajátságait, morphologiai individualitását is. S a magyarázó versek és a magukat értelmező képek eme szerencsés harmoniája mellett a technikai kivitel tökélye, finomsága is rendkívül izlésnemesítő hatást gyakorol nemcsak a zsenge nemzedékre, de a felnőttek közül azokra is, kiknek lelkében az élet legfőbb kincse: a költői érzék még ott honol. Egyik országos kitünőségünknek tudományosságunk vezéralakjának neje a főrangú atyafiság körében, valósággal kézről-kézre adták *Vikár* könyvét s órákig tartó *felolvasásokkal* tudták élvezni annak szépségeit. Ennél nagyobb dicséret valóban aligha érhette a derék szerzőt és munkatársát.

Ime egy jó könyv, mely megérdemelné, hogy minden gondos szüle tudomást szerezzen felőle, s melyre azért kivánom felhívni e helyen épen a művelt körök figyelmét, mert az valóban amaz ifjúsági olvasmányaink közé tartozik, melyeknek szemlélete olvasása szívet, lelket nemesítőleg tanít és nevel. *Téglás Gábor.*

Beküldött könyvek.

MÉRÉSTAN polgári fiúiskolák számára. Írta *Hittig Lajos*, polgári iskolai tanár. I. kötet. A SÍK ÉS TÉRMÉRÉSTAN ELEMEI az I. és II. osztály számára. Budapest. 1904. A szerző sajátja. Ára 1 kor. 60 fill.

A fentebbi cím alatt 1762. szám alatt engedélyezett teljesen a tantervhez alkalmazott méréstant küldöttek be szerkesztőségünkhöz, melyet világossága, határozottsága, az anyag pontos megválogatása jellemez. Ajánljuk a méréstant tanító olvasóink figyelmébe.

*

FILOZÓFIATÖRTÉNET, írta *Serédi Lajos*. Kiadja Stampfel kir. udv. könyvkereskedése. Pozsony. Ára 1 kor. 20 fillér.

A kezeink között levő *filozófiatörténet* mint a tudományos zsebkönyvtár egyik füzete jelent meg s kitünő rövid összefoglalása az emberi gondolkodás fejlődésének. Mint ilyen pedagogiai vizsgálatra készülő tanulóknak tehet különösen olcsósága és áttekinthetősége által nagy szolgálatokat. A filozófia története iránt érdeklődő olvasóink örömmel fogják lapjait forgatni.

3135/957.

Kr. Erzsébet Tudományos Könyvtára

A «Nemzeti Nőnevelés» 1904. évf. előfizettek:

«Pécs és vidéke» tanitónők egyesülete; Ev. ref. leánynevelő intézet, Pápa; Petz Lajosné, Győr; Dr. Pauer Imre, Bpest; «Irgalmas nővérek», Léva; Reizer János, Szatmár; Áll. polg. l. iskola, Segesvár; Schréder Izabella, Szolnok; Stark Gabriella, Nyitra-Ujlak; Szentirmay Izabella; Kunágota; Dr. Schmidt Mária, Bpest; Áll. tanőképző intézet, Sepsi-Szt-György; özv. Személy Kálmánné, Nagyvárad; Szijj Laura, Tapolczafő; Áll. tanőképző intézet, Szabadka; Áll. elemi iskola, Segesvár; Sarcsevics Betti, Bpest; Kath. főelemi iskola, Sopron; Állami felsőbb l. iskola, Sopron; Közs. polg. l. iskola, Székesfehérvár; Polg. l. iskola, Szarvas; Szt Orsolya-rendiek int. Sopron; Közs. felső l. iskola, Szakolcza; Áll. el. isk., Szakolcza; Dr. Török Istvánné, Czegléd; Tóth Bálintné, Veszprém-Varsány; Török Erzsi, Nyiregyháza; Tattay Irén, Nagy-Károly; Ürmann Ilona, Nagyszombat; Weiszberger Antónia, Bpest; Áll. el. iskola, Zólyom; Áll. polg. leányiskola, Zalatna; Aszódi ág. ev. leányiskola; Ács Ilona, Czegléd; * Antal Gabriella, Pozsony; Áll. felsőbb leányiskola, Beszterczebánya; * Bajza Gizella, Pozsony; * Banyák Margit, Pozsony; * Bandl Anna, Pozsony; * Borsos Ida, Pozsony; * Berghoffer Erzsébet, Pozsony; Boór Erzsébet, Magyar-Igen; Állami felsőbb leányiskola, Bánffy-Hunyad; Áll. polg. leányisk., Beregszász; Bartha Erzsi, Esztergom; Községi tanitótestület, Békés; VIII. ker., Madách-utczai közs. iskola; «Erzsébet leányárvaház», Bpest; Magyar közoktatásügyi tanács, Bpest; Vakok országos intézete, Bpest; Képezhető hülyék intézete, Bpest; II. Batthyány-utczai közs. polg. l. iskola; X. Tisztviselőtelepi közs. elemi isk.; III. Tanuló-utczai közs. elemi iskola; III. Csobáncz-utczai közs. elemi iskola; I. Fehérvári-uti közs. elemi iskola; I. Czakó-utczai közs. el. iskola; II. Szalag-utczai közs. elemi iskola; VII. Verseny-téri közs. elemi iskola; X. Bánya-utczai közs. polg. leányiskola; II. Toldy F.-utczai közs. elemi iskola; II. Lövőház-úti közs. elemi iskola; I. Szarvastéri közs. elemi iskola; VI. Felső-erdősori közs. polg. l. iskola; Ranolder-intézet, Bpest; Közs. el. iskola, VII. Dohány-utcza; V. Vadász-utczai községi polg. iskola; II. Iskola-utczai községi elemi iskola; VIII. Erdélyi-utczai közs. el. iskola; * Cserny Margit, Pozsony; Csécsi Nagy Julia, Ungvár; Polg. l. iskola, Déva; * Dvórzsák György, Pozsony; gróf Dégenfeld Lajosné, Szirák; Áll. felsőbb l. iskola, Eger; * Egyházy Margit, Pozsony; Entz Jolán, Bpest; Ág. ev. polg. l. iskola, Eperjes; Egán Lujza, Bpest; Fodor Riza, Bpest; * Farkas Márta, Pozsony; * Fáy Boriska, Pozsony; * Fekete Ilona, Pozsony; * Ficzéra Ilona, Pozsony; * Fittler Vilma, Pozsony; * Füzesséry Elza, Pozsony; Fischer Grete, Pozsony; De Gerando Antónia, Kolozsvár; Áll. polg. leányiskola, Gyöngyös; Polg. leányiskola, Galgócz; * Gellért Aranka, Pozsony; * Gernya Sarolta, Pozsony; * Gráczér Jolán, Pozsony; * Gruy Mária, Pozsony; * Grusz Margit, Pozsony; Gyöngyössy Böske, Pozsony; * Gassner Matild, Pozsony; Göőz Józsefné, Bpest; Grabovszky Jolán, Ungvár; Huszka Hermin, Örkény; Hauserné, K. K. Nagy-Terenni; *Jánossy Valér, Pozsony; Áll. polg. l. isk., Kecskemét; Áll. felsőbb l. iskola, Kolozsvár; Közs. tanitótestület, Kecskemét; Polg. l. isk., Kézdivásárhely; * Király Erzsébet, Pozsony; * Kolbenheyer Blanca, Pozsony; * Kolbenheyer Irma, Pozsony; Koleszár Mária, Abony-Enyicske.

(Folytatása következik.)

A *-gal jegyzettek félévre fizettek elő.

Felhivás előfizetésre.

A „Nemzeti Nőnevelés“ az 1904-ik évben — a régi zászló alatt, a régi jelszóval — huszonötödik évfolyamát kezdi meg. Főtörekvése: hogy tehetsége szerint hozzájáruljon nőnevelésünk nemzeti szellemben való tovább fejlesztéséhez, s hogy összekötő kapcsúl szolgáljon mindazok közt, a kik nőnevelésünknek e szellemben munkásai.

A „Nemzeti Nőnevelés“ az egyetlen nőnevelési szakfolyóirat irodalmunkban.

A „Nemzeti Nőnevelés“ a legolcsóbb pedagogiai folyóirat.

Két oly körülmény, a mely okot s módot szolgáltat folyóiratunk pártolására, mely csak tömegesebb részvétel mellett tarthatja fenn magát áldozatok nélkül.

A „Nemzeti Nőnevelés“ az 1904-ik évben is megjelen (az iskolai nagy szünet idejét kivéve) minden hónapban három nyomott ívnyi terjedelemben.

Előfizetési díj: egész évre 4 kor.

Csak egesz évre nyitunk előfizetést; de az előfizetési összeg két részletben való lefizetését is elfogadjuk.

Az előfizetési pénzek a „Nemzeti Nőnevelés“ címe alatt a VI. kerületi állami polg. iskolai tanítónőképző intézetbe (István-út); a folyóirat szellemi részét illető közlemények Sebestyénné Stetina Ilona szerkesztőhöz (VI., Bulyovszky-utca 28. sz.) küldendők.